

DŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

NIAS

1932

1931

zvit

ROD

LETNIK ŠT. 2

REŠITVE UGANK V 1. ŠTEV. »NAŠEGA RODA«:

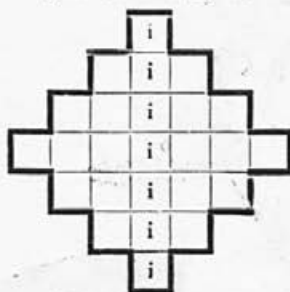
Križaljka. Vodoravno: Ema, kut, kovač, Sedan, dota, journal, lira, **trapec**, apatit, Fran Erjavec, mozaik, samica, spor, petelin, Irma, naval, tekma, gad, Ita. — Navpično: mrož, Ural, zamorec, Jerala, Ida, start, Fran Erjavec, kinin, dan, sportaš, Palermo, golob, akord, kletar, spitek, USA, sad, Bata, umit.

Križaljka »Petelin«: Navpično: Murat, Igor, nas, km, Irec, mina, kor, bor. — Vodoravno: in, ga, Krim, kos, Maribor, tenor, car.

Oboje je rešil: S. Kopajlič, III. drž. r. gimn. v Ljubljani. Prvo križaljko je rešil: Urh Vilko iz Ljubljane, križaljko »Petelin«: Mauser Jožica, I. meš. šola v Ljubljani.

KRIŽALJKA.

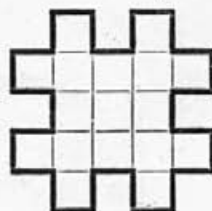
(Zdravko Reven, uč. IV. r. na Vrhniki)

Mesto na jugu
naše države;
sad;
ime urednika;
če ni denarja;
denar.

OKVIR.

(Dušan Vargazon)

Vstavi besede: **gospa**,
komar, opeka — in be-
sedo, ki pomeni domačo
žival — v ta okvir.

Zlogovnica. (Dušan Vargazon.) Sestavi iz naslednjih zlogov: av — na — po — šče — tar — to — ved tri besede, ki pomenijo: 1. trditev, da se bo v prihodnosti nekaj pripetilo. 2. prometno sredstvo. 3. obrtnika.

Prve črke,čitane od zgoraj navzdol, in poslednje črke,čitane od spodaj navzgor, dajo ime mladinskega lista.

»Naš rod« izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22:50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2:50.

List izdaja »Jugoslov. učiteljsko združenje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

KAREL ŠIROK:
Gregorčič - Gruntarjeva knjižnica v Ljubljani

TRIJE ANGELI.

*Od sončne morske so strani
trije mladeniči prišli,
trije nebeški angeli.*

*In romali čez beli Kras,
čez gmajne, grušč in brinje
so beli angeli trije.*

*In trudni, z žulji na nogáh,
na grobljo, v senco rašeljike
so sedli angeli trije.*

*In prvi angel je začel:
„Koliko brinja tod okrog
je posadil naš ljubi Bog!“*

*In drugi angel je dejal:
„Koliko grušča tod okrog
nasul je naš preljubi Bog!“*

*In tretji je spregovoril:
„Koliko žalosti izlil
je tod okrog naš ljubi Bog!“*

† SREČKO KOSOVEL:

POLH V JESENI.

*Kdo naj gre
izpod strehe
po orehe
v mlake vode
po želode —
kdo naj. gre?*

*Toplo je po naših duplih,
kdo bi v trave in mlakuže,
kdo bi čez rjave luže,
dežnika nihčè ne da mi,
sonce luči noče dati —
ah, najbolje bo še spati.*

U. Ribičič

Žabe.

Ilustrirano * E. ŽVITIN

2.

se je Tolstokrak v svojem skrivališču zavedel in opomogel od prestanega strahu, je že sijalo nad dolino gorko aprilsko solnce. Pa se le ni upal na dan. Šele, ko je slišal, da zapuščajo druge žabe svoja skrivališča in da že mirno plavajo po vodi, je spoznal, da je minila vsaka nevarnost. Sopeč in lomasteč se je preril iz blata, se v vodi umil in splaval na površje. Tu se je skobacal na velik list povodne rastline.

Kamorkoli je pogledal, v vodi in na otočkih so se zbirale žabe, se pritajeno pomenkovale in razburjeno mahale z rokami.

Tolstokraka je zaskrbelo:

»Kaj sedaj? Žabji rod je izgubil starešino! Kdo mu bo naslednik? — Koga bo žabji rod nocoj to noč izvolil? In kaj bo s teboj, preljubi moj Tolstokrak? Ali boš še svetovalec? Ne boš, ker se še ni zgodilo, da bi novi gospodar obdržal stare služabnike! V žabjem rodu se to še ni zgodilo doslej, pa se tudi ne bo odslej! Nov gospodar — nova metla, pravijo! Tako je! — Joj, joj, Tolstokrak, kaj bo!«

In Tolstokraku so stopile debele solze v oči in padale na list pod njim. Žabe, ki so to zapazile, so pa zašepetale: »Glejte, saj ni Tolstokrak tako napak, — za rajnkim starešino žaluje!«

In so mu prinesle mastnega polža, ki ga je jokajoč požrl.

Še je Tolstokrak jokal in jokal. Sonce je sušilo njegove solze. Ko se je izjokal, pa se je odločil:

»Med žabice in žabe grem pa jim pokažem svoje dobro srce. Vsakemu porečem prijazno besedo, vsakemu stisnem roko in ga pobaram: Kako je tebi, prijatelj? Dolgo se nisva videla! Kaj pa tvoja družinica? Otročički pridni? — Sladko bom govoril in tako se bom kretal, da me še danes izvolijo za svojega starešino.«

Tako je sklenil Tolstokrak in tako je tudi storil.

Srečal je starega očko:

»No, kako, očka? Stare kosti, ej, seveda stare! Tudi moje niso kaj prida! No pa bo vse še dobro, očka, vse! Ne vdajmo se!«

Srečal je staro mamico: »No, kako, mamica? Kaj pa otročički? Ali skrbe zate? — Ne? Ej, ej, to pa ni prav! No, ne skrbi, jih

bomo že prisilili! Le nič se ne boj; tako bomo ukrenili, da bo vsem prav!«

Srečal je petletne mladiče: »No, kako, mladiči? Nocoj boste volili starešino, kaj? Le dobro premislite pa preudarite! Ena sama beseda napak pa je vse napak. Jaz sem bil vedno prijatelj mladine!«

In je šel Tolstokrak med mladoletne, tri in štiriletne:

No, kako je, fantiči in deklīči? — Skačete? To je prav, le skakajte. Mladostna leta, najlepša leta! — Pa na resne stvari tudi kaj mislite, kaj? — Nocoj si bomo izvolili novega starešino! Na to kaj mislite, kaj? Ne? No, res je, vi še ne smete voliti, ali vpiti pa smete, kaj? Lepo je, če mladina vpije. — No, kaj pa ti mali? Skačeš? Le skoči. A pazi, da ne zaideš kam z nogo. V mladih letih sem nekoč skočil z glavo naprej pa sem zašel z nogo v odprte račje škarje! Rak! to ti je huda živalca, — takoj te ujame s škarjami! Komaj, da so me prijatelji rešili! Prijateljstvo, to je važna zadeva! Jaz sem imel vedno mnogo prijateljev! Tudi sedaj jih še imam! Najrajši pa imam takele prijateljčke, kot ste vi. Če hočete, si ostanemo prijatelji do smrti! Ali hočete?«

»Hočemo! so zavpili mladiči, ki jih je zabavala debeluhova prijaznost.

»No, prav,« je vzkliknil Tolstokrak in vsakemu posebej stisnil roko. »Pa staršem povejte, da sem vaš prijatelj!«

Tolstokrak je sedel na rob jarka in še govoril:

»Vidite, to so poučne reči, ki vam jih pravim. Če bom jaz starešina, bom poskrbel, da se bo vsak dan tak pouk vršil. Pouk je ko-

ristna reč! Mladina ne ve vsega, zato jo je treba poučiti! Na primer, ti tam, ki neprestano skačeš v vodo, ali veš, kdo skoči više, ti ali vodna bolha tamle v vodi?»

Mladič je pobezal po nosnicah in se odrezal: »Jaz!«

»Haha!« se je zasmel svetovalec. »Napak si povedal! Vidiš, ne veš! Le poslušaj: bolha skoči stokrat više kot je sama visoka, ti pa samo dvajsetkrat!«

Tolstokrak je potrepil drugega mladiča po rami:

»No, ali veš, kaj je Afrika?«

»Vroča dežela!« je brumno odgovoril mladič.

»Ej vroča, vroča!« je prikimal svetovalec. »Pa ali žive tam tudi žabe?«

»Menda že, saj žabe žive povsod!«

»Dobro je! No, povej mi še to: Ali tam tudi prezimujejo v blatu?«

»Kako pa!«

»Haha, glej ga! Pa te imam! Tam žabe zime ne prespe, temveč poletje, vi diš, poletje prespe, ker ni vode polet! Tako je! — No, pa kdo ve, zakaj ne moremo žabe živeti brez vode?«

»Ker je lepo v vodi!« se je oglasila mlada žabica.

»Hihi, glej jo!« je Tolstokrak pobožal mladenko po gobčku. »Ne zato, temveč ker bi se žabe na suhem

posušile. Žabe vsrkavamo mokroto skozi kožo; pa bi se skozi kožo tudi izparila na suhem. Zdaj smo lepo zeleni, na suhem pa bi postali rjavo prepečeni in še malo pa bi poginili!«

Med tem pogovorom je priplavala po jarku debela samica in položila dolg trak drobnih žabjih jajčk, ki so se vsa potopila na dno.

»Joj, tonejo!« so zavpile mladice.

»Res!« je pritrdil Tolstokrak in poučil mladice: »Pa se bodo kmalu spet dvignila! Rastline, ki gnijò na dnu, izločujejo zračne mehurčke; ti mehurčki bodo dvignili ovojke z jajčki na površje, da se na soncu hitreje razvijejo.« In Tolstokrak je obrazložil mladini razvoj žab. Ko je končal, se je poslovil.

»Kako prijazen gospod!« je vzkliknila žaba, ki je odlagala jajčka.

Tolstokrak pa je dostojanstveno odkorakal, da se še drugim pokaže. Ves božji dan je hodil od skupine do skupine in govoril in se

sladkal. Zvečer je ves upehan od utrujenosti zadremal. Ko se je prebudil, je že sijala luna na nebu.

Okrog srednjega otočka so že bili zbrani zeleni mlakužarji. Sedeli so ob zelenih šopih trave in čakali, kaj bo. Spredaj so se gnetli mladici, za njimi postavni žabci — tolstih krakov in napetih trebuhov; zadaj pa nemirne samice.

Vsi so se modro držali. Tolstokrak je stopil na rob otoka, se priklonil in dejal:

»Žabji rod! Izgubili smo starešino, modrega Rujhta! Njega ni več med nami, ker ga je požrla požrešna ščuka. Ali to še ni največje zlo! Najhujše je to, da smo sedaj brez starešine! Brez starešine pa smo kakor ovce brez pastirja. Izvoliti si tedaj moramo sami novega starešino! Naj torej čuje mo vaš glas in vaš nasvet!«

Žabe in žabci so v zadregi molčali, suvali drug drugega in se vzpodbujali: »Ti povej, ti znaš!« A nihče si ni upal. Samo odkašljevali so se. Končno je vendar vstal možakar z drugega otočka:

»Tako pravim, cenjeni tovariši: mi še nismo večerjali! Muhe in mušice, polži in kobilice, tolste glstice in mastni deževniki komaj čakajo, da pridemo in jih pohrustamo. Zato pravim: kaj bi se tukaj predolgo mudili! Tolstokrak naj bo starešina, pa je! On vse, kako in kaj! Za svetovalca pa lahko izvolite mene, če hočete!«

Mrmranje je sledilo tem besedam in šušljanje.

Tolstokrak je počakal nekaj hipov, nato pa je položil eno roko na srce, drugo dvignil visoko v zrak in dejal:

»O mogočni žabji rod! To je najlepša minuta mojega življenja! Hočem vam biti dober starešina! Bodite zahvaljeni!«

»Kaj se boš zahvaljeval, saj še nismo glasovali!« se je ojunčil nekdo v ozadju in ga prekinil.

Sedaj so se opogumili še drugi. »Saj res, glasovali še nismo!« so pričeli vpiti z vseh strani.

Tolstokrak se je od presenečenja sesedel na rob otoka in lovil sapo:

»Kaj pa, kaj pa hočete? No, no — — pa glasujmo! Kdor je zame, naj dvigne roko!«

»Čakaj!« se je sedaj oglasil mladič s prvega otoka in rekel:

»Takole pravim jaz v imenu vseh mladičev: starešina bodi izmed mladih!«

»Tako je! Doli starine!« so zaregljali mladiči.

»Mir, pobalini!« je vse prevpila stara samica s tretjega otoka. »Kdo pa je ustvaril ves žabji rod, vprašam vas? Me, samice, ki legamo jajčka, iz katerih prilezejo taki paglavci in taki požeruhi in ne pridipravi, kot ste vsi dedci, stari in mladi! Samica bodi starešina!«

»Živio samice!« so zaregljale vse žabe samice.

»Doli! doli! Živio žabci!« so zabučali žabci starini.

»Doli! Živio mladina!« so se drli mladi žabci.

Tolstokrak je mahal z rokami, vpil in prosil:

»Mir, žabji rod, mir! Pamet, pamet! Ali bo mlad starešina, ali bo samica branila rod pred sovražniki?«

»Rujht še sebe ni mogel braniti — ščuka ga je požrla!« je odgovoril nekdo.

Vse mlade žabe so se zagrohotale.

Sedaj pa so se stari žabci razhudili. Skočili so čez jarek nad mladiče. In »udri« in »daj ga« so zakričali vsi vprek. Pa so začele padati klofute in brec, da se je tema delala pred očmi vsakomur, ki jo je skupil.

»Udri ga, brcni ga, nič se ne boj!« so zapeli svojo bojno pesem mladiči in vračali batine.

»V boj, v boj!« so še zaregljale samice in se vrgle v najgostejši metež. In so začele praskati, na desno in levo ter vpiti, kakor bi jih kdo s kože deval.

Tolstokrak je skočil na prestol, mahal z rokami in pozival k redu. A ko je videl, da se živ klobčič pretepačev pomika proti njemu, je zavpil: »Pomagajte!« ter se z glavo naprej pognal v najbližji jarek in izginil v blatu.

Zunaj pa se je vršil boj vse do ranega jutra in še dlje.

Odslej se je noč za nočjo vršilo zborovanje. In noč za nočjo se je končavalo s pretepom. Sovraštvo med mladino in starimi in med samicami je rastlo z dneva v dan. Kjerkoli so se srečali, so se stepli...

In mušice in muhe, kobilice in črvi, hrošči in deževniki in vsi, ki so se bali žabjega rodu, so imeli mir pred svojimi sovražniki.

Ti-le pa so hujšali od dne do dne.

(Se nadaljuje).

GOLOB NA ASFALTU.

Ravna, široka ulica. Kazalec na električni uri se sunkoma v eno-
minutnih presledkih pomika proti eni. Sedaj je tisti čas, ko se
živahna, šumeča ulica vendar nekoliko umiri. Prodajalne so zaprte.
Postaren, plešast kmet v škornjih gre po pločniku, si briše z rdečim
robcom znojno čelo, se ustavi pred trgovino z usnjem, prime za klju-
ko, da bi šel noter. Ne more, je zaklenjeno. Na vzhodnih vratih visi
na notranji strani tablica z zlatimi črkami:

Z A P R T O

Kmet godrnja in gre dalje. Gospodična v belem hiti po robniku,
vodi na vrvcu grdega kosmatega pinča. Pinč se ustavlja skoro na
vsak korak, nateza vrvco, voha na vse strani, grči.

Kmet in gospodična odideta vsak v svojo stran. In potem je ulica
nekaj časa prazna. Zdaj bi si lahko v miru ogledal izložbe. Na primer
pri zlatarju: zlate ure, zlate verižice, zlate prstane, zlate zapestnice,
zlate uhane. Vse se blešči v zlatem. Da, ali kaj, ko nimaš denarja. Za-
stonj ne dobiš ničesar. Greš naprej in prideš do izložbe z gramofoni
in gramofonskimi ploščami. Na eni strani čitaš naslov pesmi »Sem
slovenska deklica«. Ta pesem ti je prav za prav znana, ali ne? »Sem
slovenska deklica, Milka mi je ime...« Greš naprej in te objame
vonj, ki ga ne moreš določiti. Ah da. Tu je prodajalna lepotnih sred-
stev: zavitki mila, ki diše po vijolicah, vrtnicah, rezedah. Joj, tu diši.
In vse te reči so zavite v zlat, srebrn, svilen papir. Steklenice in ste-
kleničice stoje na policah v vrstah. Če bi eno teh steklenic kupil, bi
jo lahko odprl. To bi zadišalo! In potem se ustaviš pri izložbi lepih
ženskih oblek. Notri so ženske postave, ogrnjene z bleščečimi halja-
mi. Kako lepo je vse nagubano! Obrazi pa so voščeni. Velike, lahko
bi rekel, otožne oči gledajo preko tebe, usta pa se smehljajo čisto
narahlo, čisto narahlo.

GLOBOKO ZNIŽANE CENE

Ta ulica je bogata. Pa tudi snažna. Ta ulica je skoro nova. Na
obeh straneh stoje visoke hiše z gladkim rumenim zidom, širokimi
okni, ravnimi strehami. Na strehah stoje oleandri in palme. Platno
frfota v lahнем opoldanskem vetru. Kaj je pod platnom? Tega ni mo-
goče videti. Najbrže so tam mize, belo pogrnjene mize, na njih dišeča
pečenka s solato, pecivo, hladilne pijače. Ljudje, ki imajo na vratih
tablice z napisom »Zaprto«, najbrže sedaj obedujejo.

Te hiše so prav za prav lepe. Pravijo, da so zidane na ameri-
kanski način. Enkrat mi je nekdo rekel, da so podobne škatlam za
sardine. Sardine so morske ribice. Nekateri pravijo, da niso okusne.
Da, ampak te hiše niso škatle, res ne, in ljudje, ki so v njih, niso
take neokusne ribice. To so spodobne hiše, v njih pa spodobni ljudje.

Ulica je tlakovana s temnosivim, gladkim asfaltom. Niti enega papirčka ni na njej. Res, snažna ulica. Jata golobov se je spustila na tlak in hodi po njem. Moj Bog, saj ne bo nič za vas, golobčki. Ulica je tako čista. Zletite na živilski trg, tam bo kaj za vaše kljunčke! Ne — golobi hodijo sem pa tja, se spreletavajo drug nad drugim. Morda pa so se že kje nazobali, sedaj se torej le igrajo. Lepi so ti golobčki. Največ je pepelnatosivih, pa tudi belih je dvoje, eden je skoro črn. Golob je srčkana živalca. Tako ljubko glavico ima in mile oči. Pa nikomur ne stori nič hudega.

Kako dolgo bo trajala ta tišina? Ne dolgo, menda do dveh. V daljavi že tuli sirena z zamolklim glasom. Začuje se avtomobilska hupa: tuuu — tu — tuuu. Nekje odpirajo rolete: rrrrr, rrrrr.

Ampak v naši ulici je še mir. Na senčni strani ulice je odprla stara gospa z rumenkastobelimi lasmi okno in se nagnila čezenj.

No — in potem? Potem je po ulici prišla smrt. Prav res. Smrt iz gumija, železa, usnja in žameta. Avto. Skoro neslišno je privozil v tiho ulico. Nalahno je podrsnil po gladkem asfaltu. Kakor bi se nesel nad tlakom. Brez vsakega ropota, šuma, dima in vonja. Takemu avtu pravijo, da je eleganten, nekateri mu rečejo limuzina. Kakor misel se je pojavil in izginil. Vozil je naglo. Bila je pač prazna ulica.

Golobje so se razleteli.

Samo eden je ostal na tlaku.

Na asfaltnem tlaku se je premetaval golob. Skušal se je spraviti pokonci, ni mogel. Omahnil je na levo perot, omahnil na desno. Glavico je obračal postrani. Pofrfotaval je s perutnicami. Njegove svetle oči so gledale v višino. Niso mogle razumeti, da ne bodo nikdar več gledale sinjih nebesnih prostorov, ki so ustvarjeni za golobe. Trupelece mu je strepetavalo — nič več se ne bo vzdignilo z asfaltnega tlaka.

Nekdo pobere goloba. Ljudje niso preveč radovedni. Tisti človek podrži goloba na dlani, kakor bi ga težkal. Golobu omahne glavica. Golob je mrtev.

FRANCE BEVK:

MOJA BRIDKA SABLJA.

(Ilustriral: F. Pavlovec.)

Menda so vsi otroci taki, da bi bili radi nekaj velikega, kadar dorastejo. Če so mene vprašali, kaj bi bil najrajši, sem dejal, da škof. Videl sem ga sicer samo pri birmi, a to je zadostovalo. Tudi iz pripovedovanja domačih sem sklepal, da mora biti škof nekaj velikega, skoraj nedosežnega.

Moj ded je bil vseh muh poln. Pogledal me je z enim očesom po strani ko kokoš na jastreba in rekel: »Škof? Škof mora pojesti sedem košev krompirja na leto.«

Pri tem sem se pa zamislil. To se mi je zdelo sicer čudno, a kaj je nemogočega na tem svetu? Sedem košev krompirja? Da boste vedeli, jaz že zmlada nisem jedel krompirja in tudi danes ga nič kaj ne maram. To sicer ni nobena čednost, da bi se mogel z njo ponašati, a tako je.

Radi sedmih košev krompirja sem opustil misel, da bi kdaj postal škof. In menda prav radi tega nisem postal.

Izbrati sem si moral drug poklic.

Moj ded je bil vojak na Laškem. Moja babica mi je pripovedovala o Turkih, Robinzonu, škrtih in strahovih. Kadar mi je ded kaj pripovedoval, mi je pravil samo o vojaki in generalih. Mene so zanimali generali. Bajé imajo zelo lepe obleke, prsi polne svetinj, kape s pisanim perjem in zlato sabljo.

»General postanem,« sem rekel.

»General?« me je znova pogledal z enim očesom. »General mora biti napravljen v petih minutah, kadar ga pokličejo.«

Zopet vam moram izdati neko mojo slabo lastnost. Kadar so me zjutraj poklicali, sem rad še nekoliko poležal. Spal pa sem pozimi v

skednju, ki je bil navrhan listja. V temi me je bilo seveda strah, z izbe sem se zapodil v listje ko maček in sem zaspal, kot sem obležal.

Zjutraj me je pokrivalo listje čez in čez, v njem je bila tema, ni tedaj čuda, da se mi ni ljubilo vstati. Odkar sem hotel postati general, sem se ves spremenil. Komaj me je oče poklical, že sem šinil iz listja kot veverica, letel čez izbo, že pred njim sem bil na peči.

»Ali bom lahko general?« sem vprašal deda.

»Bo že šlo,« mi je rekel.

Prav na tiho vam povem, da je bilo nekaj prevare na tem. Pri nas starejši otroci nismo imeli postelj. Kam bi jih bili tudi deli? V steljo ali v slamo smo hodili spat oblečeni, le sezuli smo se. Zjutraj sem si otepel z obleke listje ali slamo in bil sem napravljen. Vse drugače bi bilo, če bi si moral oblačiti generalske hlače, si obuvati visoke škornje, se prepasati s sabljo in Bog ve, kaj še. Dobro, da se ded ni spomnil na to.

Pripravljaj sem se torej za generala. Težko mi je bilo čakati tako dolgo, da bi dorasel. Prvo sem hotel imeti sabljo. Ta se mi je zdela najvažnejša.

Sosedov Andrejček, moj prijatelj, tenkonog in belolas deček, ki je doma lahko prišel do obličja in svedra, mi jo je naredil. Bila je res krasna, iz belega, javorjevega lesa. Poleg tega je bila lepo ukrivljena kot kaka turška sablja. Ob ročaju je imela luknjico, skozi katero je bilo mogoče potegniti vrvec in si jo privezati okoli pasu.

Prinesel mi jo je, ko smo šli v šolo. Še danes se jasno spominjam tistega dne. Bila je zima. Povsod na gorah in v dolinah je ležal debel sneg. Bil je poleg tega zmrzel, trd ko led. V šolo pa smo hodili uro daleč. Pot je bila v resnici lepa. Vila se je okrog hriba, mimo skal, skozi gozdove in senožeti. Nad nami je bila visoka gora in jasno nebo, pod nami pa globoka dolina, reka in vasi. Česa si takrat vsega nismo izmislili po poti! Krepeljali smo kozo, lovili slepo miš, se igrali razbojnike, se drsali po srepu in ledu. Uganjali smo še vse polno drugih stvari.

Tistega dne se nisem spomnil na igro. Opasal sem si sabljo, ki mi je tolkla ob boku kot kakemu turškemu paši. Ves imeniten sem dvigal glavo, mežikal v sonce, ki je svetilo na sneg, a ga ni moglo raztopiti. Ostali šolarji so mi bili nevoščljivi. Še danes jih vidim, kako so me gledali, a niso rekli nobene. Hvaliti me niso hoteli, grajati se me niso upali.

Toda treba je bilo iti v šolo. Sablje si nisem upal vzeti s seboj. Učitelj je bil sicer dober, a če bi se bil prikazal pred njega s tako bridkim orožjem, Bog ve, kako bi se bilo izteklo. V miznici je hranil pipece, orehe, brgleze, ščurkove skednje, vse, s čimer so se učenci igrali pri pouku. Da bi se tisti šari pridružila še moja sablja, tega nisem maral.

V strmem bregu, v katerem se je širil gozd do vrha hriba in do dna doline, sem dobil pod potjo v srepu razpoko, ki je skrila moj zaklad. Komu bi prišlo na misel, da bi ga tam iskal?

V šoli sem bil raztresen. Neprestano mi je migotala moja bridka sablja pred očmi. Pri računstvu sem jo videl v šestici in devetici, pri branju se mi je zdela slična črkama b in p. Celo učiteljevo ravnilo, ki je imelo na koncu luknjico, ji je bilo zelo podobno.

Po šoli sem komaj čakal, da sem prišel do skrivališča. Skoraj tekel sem. Mesto je bilo lahko najti. Lahko si mislite, da sem se nekoliko tresel, če mi ni morda med tem kdo sabljo vzel. Pokleknil sem in se nagnil z gazi čez pot. Ah, še je bila na mestu! V svoji belini se mi je tako ljubko smehljala, kot bi hotela reči: »Tu sem.«

Tedaj se je zgodilo nekaj strašnega, nepričakovanega. Sabljo sem imel že v rokah, a se še nisem dvignil. Ne vem, ali je bila moja glava pretežka, ali sem se bil v svoji nerodnosti tako globoko upognil. Preden sem se zavedel, sem se prekopicnil. Zavpil sem, sabljo sem izpustil iz rok. Letela je navzdol. Za njo sem letel jaz, a za menoj moj cekar s knjigami, tablico in pušico, v kateri sem hranil kamenčke.

Ne, to pa ni za smeh. Tudi jaz se nisem takrat smejal. Tudi moji tovariši se niso smejali. Stali so na gazi in zijaje v strahu gledali, kako se bo izteklo.

Breg je bil strm, skoraj navpičen ko stena. V bregu so rasle ukrivljene bukve. A med drevesi je bil sren tako trd ko kamen in

tako gladek in svetel ko zrcalo. Če si vrgel nanj palico, se ni ustavila prej nego v potoku.

A po tistem bregu je letela moja bridka sablja, a za sabljo jaz, za menoj pa cekar s knjigami in tablico. Kako je bilo med potjo, se nič več ne spominjam. Le to vem, da sem letel po trebuhu, grabil z rokama, da bi se ulovil. Še vpiti nisem utegnil.

Nenadoma sem se ustavil. Ali se je zgodil čudež? V sredini brega nekje se je dvigala iz tal velika skala, za njo je bil napravil sneg udobno rupo. Tja sem bil priletel, udaril z glavo ob steno srena in obstal. Za menoj je priletela tablica, za njo knjige, a nazadnje je priplesal cekar. Le sablja si je bila izbrala drugo pot, šla je naravnost v potok. Zbogom, sablja! Nikoli več je nisem videl. Če bi bil jaz letel malo bolj na desno ali na levo, bi vam morda danes ne pisal teh vrstic. Zbogom, France!

Ko sem se zavedel od strahu, sem sedel in začel jokati. Ne, nič se ne sramujem povedati, jokal sem. Tega mi tudi nihče ni mogel zameriti. Bilo je obupno. Res je, da se mi nič ni izgubilo, še pušica s kamenčki je bila pri meni. Toda pot nazaj je bila težka. Komaj sem napravil

dva koraka, sem znova zdrsnil v rupo. Tudi sošolci se niso upali do mene. Še sosedov Andrejček, ki je bil sicer zelo pogumen deček, ne. Stali so na poti in se grenko smehljali.

Toda našla se je junakinja. Sosedova Mica, ki je bila že precej odrasla, je prišla do mene, kamor se nobeden dečkov ni upal, in me je rešila. To bodi povedano v čast vsem učenkam sveta.

Nato smo se pa res smejali. Jaz sicer ne preveč glasno, zakaj strahu sem imel še polne kosti. Na sabljo tedaj še pomislil nisem. Skrbelo me je nekaj drugega. Bil sem ves opraskan po rokah in po enem licu. Krvi je prišlo samo nekaj kapljic, a poznalo se je pošteno. Sabljo je bilo doma lahko zatajiti, saj še vedeli niso, da sem jo imel. Toda praske so bile tako očitne, da bi jih bilo le težko skriti.

»Nikari ne povejte našim,« sem prosil ostale šolarje.

No, seveda, obljubili so mi, da ne bodo zinili. Tudi Mica je to obljubila.

K sreči je bil že mrak, ko sem prišel domov. Dnevi so bili namreč takrat zelo kratki. Izmuznil sem se bil v izbo, obesil cekar na klin, vrgel premočene čevlje z nog in se pomaknil v kot na peč. Nič niso opazili, le nekam molčeč sem se jim morda zdel. Srce mi je toliko ko žepna ura.

Že sem verjel, da se bo vse dobro izteklo, ko je vstopila sosedova Mica. Ne spominjam se več, kaj jo je bilo prineslo. Stala je v mraku za vrati in pogledovala k meni na peč. Že sem mislil, da bo odprla usta in bo vse izdano. Lasje so mi stali na glavi.

Odšla je, ne da bi bila kaj povedala. Oddahnil sem se. Tedaj

sem pogledal skozi okno. Na beli gazi pred hišo se je bila Mica ustavila ob teti in ji nekaj pripovedovala. Mravljinici so mi šli po životu. Nisem mogel več strpeti v kotu. Splazil sem se na prag in poslušnil. Da, pripovedovala je: tako in tako je bilo. Ni držala besede. To pa moram povedati v njeno sramoto.

Kot polit kužek sem se splazil v svoj kot in čakal, kaj bo. Vstopila

je teta, prižgala luč, a nobene ni rekla. Med tem so prinesli večerjo na mizo. Ko so posedli h krompirju v oblicah, me je poklicala mati:

»Pojdi večerjat!« — »Saj nisem lačen,« sem rekel. Nisem si upal kazati obraza. — Vsi so molčali. Le teta se je oglasila. — »Kako neki bo večerjal, ko je pa ranjen.« — »Kako — ranjen?« je vprašal oče.

»Tako,« je rekla teta in pihala v krompir. »V vojni je bil. Sabljo je imel, a ga je udarila po nosu.«

Tedaj so vsi hkrati pogledali vame. Zajokal bi bil, a sem ves olesenel ko tnal. V srcu sem bil strašno hud na Mico.

»Pojdi večerjat!« je ukazal oče.

No temu pa se ni bilo več mogoče ustavljeti. Počasi sem zlezal s peči, kot bi hodil po trnju in stopil k mizi. Ob svetiljki je bilo razločno videti moj opraskani obraz. Mati se je zavzela, oče me je gledal nekam ostro, teta se je smehljala.

Hujšega pa ni bilo. Nisem bil kregan ne tepen. Menda so spoznali, da je bila kazen za mojo nerodnost zadosti velika. Včasih so se le ponorčevali radi tega iz mene.

Tako sem izgubil svojo sabljo in svojo prvo bitko.

PETER PAJK:

SIMON GREGORČIČ.

Dne 24. novembra bo minilo 25 let, odkar je umrl slovenski pesnik Simon Gregorčič.

Simon Gregorčič se je rodil l. 1844. v planinski vasi Vrsno blizu Kobarida na Goriškem. Kraj je zelo lep. Nad vasjo se dviguje mogočni Krn, pod njo teče Soča. Nadarjenega dečka so poslali v Gorico, kjer je dovršil ljudsko šolo, gimnazijo in semenišče. Od l. 1868. dalje je vršil duhovniško službo po raznih krajih na Goriškem in Vipavskem. Ljudje so ga povsod radi videli. Zaradi bolehnosti je šel kmalu v pokoj. Mnogo je občeval z deset let starejšim Franom Erjavcem.

Na potovanjih je prišel na Velehrad in v Prago ter na jugu v Dalmacijo in Črno goro. Večino življenja je prebil na kmetih, šele zadnja tri leta je stalno bival v Gorici. Tu je umrl l. 1906. Po lastni želji so ga pokopali v domači fari pri sv. Lovrencu v Libušnjem.

Gregorčič se je že v gimnazijskih letih zanimal za velike pesnitve vseh narodov. Zlasti se je vnel za našega Prešerna. Prve svoje pesmi pa je napisal pod silnim dojemom, ki so ga nanj napravile pesmi Simona Jenka; rano izgubo tega najpomembnejšega pesnika, kar smo jih meli v tedanji dobi po Prešernu, bi bili še bridkeje občutili, ako ne bi bilo Gregorčiča. Tedaj je seme, ki ga je z mogočno kretnjo zasejal naš veliki orač in sejavec Fran Levstik, že šlo v klasje pri mladih Slovencih; med njimi je bil Simon Gregorčič. V teh letih je mlademu pesniku bistril čut in ga književno vzgajal pisatelj Josip Stritar, a Gregorčič je tudi sam neutrudno stremel po pristni besedi. Leta 1882. je izdal prvi zvezek izbranih »Poezij«. Pesmi so občinstvo navdušile in nekdo jih je nazval »zlato knjigo«. Do pesnikove smrti sta izšla še dva zvezka njegovih »Poezij«.

V pesmih je Gregorčič izpovedoval, kaj misli in čuti, česa se raduje in zlasti po čem žaluje. Po večini so otožnega značaja. Pesnika prevzame domotožje po rodni vasi in po domačih hribih, želi si zopet pastirskega življenja. Veseli se z otrokom, sočustvuje s siromakom. Zamika se v lepoto prirode, razglablja o skrivnostih stvarstva.

Iz vsakega pesnikovega dejanja, iz vsake njegove besede odseva zlasti velika in nesebična ljubezen do domovine. Gregorčič se je bridko zavedal težke usode našega človeka, bolele so ga nesreče, ki so zadevale slovenski narod. Živo je čutil, kako nam tujci, ki so lačni naše zemlje, jemljejo ped za pedjo slovenskih tal, slutil je, kaj slovenstvu preči v bodočnosti. Krepko je dramil svoje rojake. Svojo skrb za rod in dom je najsilneje izrazil v pesmi »Soči«. Devet let po njegovi smrti so ob Soči zagrmeli topovi; še danes nosi pesnikova ožja domovina najtrpkejši delež v usodi slovenskega naroda.

Gregorčičeve pesmi so po misli in obliki zelo preproste in umljive vsakemu čitatelju, staremu in mlademu, učenemu in neučenemu. Verzi so uglajeni, zvočni, pojoči, rime prijetno donijo. Ako pesmi bereš, se ti same ponujajo za petje, same prehajajo v deklamacijo... Ni čudno tedaj, da so se Gregorčičeve pesmi starim in mladim tako prikupile; mnoge med njimi so ponarodele in jih pojo ob vsaki priliki. Simon Gregorčič je postal najpriljubljenjši pesnik našega ljudstva. Po priljubljenosti se more meriti z njimi samo še njegov prijatelj Fran Erjavec. In kakor je le malo slovenskih hiš, da ne bi imele vsaj enega zvezka Erjavčevih spisov o živalih, tako tudi Gregorčičeve pesmi najdemo v zadnji slovenski koči. — Kdo ve, koliko veselja do lepe knjige so zbudile, koliko src so s slovensko zavestjo navdale!

BOGOMIR MAGAJNA:

PRVO SPOZNAVANJE GREGORČIČA.

Bil sem star osem let in pastir. Tiste čase sem bral mnogo knjig. Neprestano sem sanjaril o daljnih lepih in čarobnih krajih. Gledal sem kot v sanjah zlata jabolka Indije Koromandije, potoval sem v mislih s ponosnimi Indijanci skozi prerije, spremljal sem Stanka in Nelko skozi pustinjo in puščavo, vozil sem se skozi zrak na svilenih preprogah od arabskih morij v pravljичno mesto Bagdad. Občudoval nezmagljivega Istoka pod svobodnim solncem in bil strašno žalosten, da sem pastir. Sicer pa, biti pastir na tistih gmajnah, kjer sem pasel jaz, ni bila taka malenkost. Brez obzira na to, da je bilo treba vstajati že ob petih, je bila še cela vrsta samih težavnih stvari. Pota v gmajno so bila dolga in strma, krave so zbežljale ponavadi v najgostejše briznje in robidovje, tako da so bile noge in roke vse prebodene od bodic in trnov, preden sem zbral nazaj vse krave na planoto vrh hriba, a komaj sem jih zbral, so se že zopet razbežljale na vse strani — o, da bi vsaj vse v eno smer. Oči so bile polne solz in grenkega obupa. Ali če se je katera izgubila in sem jo iskal v dolgo črno noč...

Premnogokrat me je zalotil vihar. Premočen do kože sem zbiral živino in jo tiral domov, a nikoli še ni bil vihar tak kot tisto popoldne. Pasel sem v nekem gozdu, ki je bil ves divji, razrvan, poln kadunj, poln strmin in prepadov. Na vsak korak je bilo treba paziti, da se živinčce ne prevrne kam in da si ne polomi nog. In prav na teh strmih

nah me je zalotil vihar, ki ga imam v vsej njegovi strahoti še danes v živem spominu. V pol ure se je prepreglo nebo z vrtinčastimi oblaki, ki so se nižali, nižali prav do vrhov hribovja, ki me je obdajalo. Črn mrak je napolnil globeli. Začela se je blazna godba viharja. Najprej sem videl orjaški macesen, ki se je zvrnil v potok, potem so zajokala drevesa s strašnim tulečim glasom, pošastno so se upogibala proti tlom. Počeni sem pod skalo in s strahom čakal nadaljnega. Nisem si upal iz zračnih vrtincev, da bi pogledal za govedom. Le par minut je divjal vrtinec in gluha tišina je za nekaj hipov legla nad zemljo. Potem je treščilo tu in je treščilo tam — videl sem hrast, ki se je razklal kot drobna palica — bobnenje se je valilo po globelih, — nalivi so se spustili na zemljo, prekrižani z bliski in strelami. Potok pod menoj je naraščal od trenutka do trenutka — in naenkrat — po zdrki navzdol je pridržala telica — tista črna telica, katero edino sem imel rad in ki me je ubogala na vsak klic, in se zvrnila v potok. Tedaj sem planil izpod skale v vihar, zabredel v potok, ki se mi je do pasu zaganjal z valovi in skušal izvleči telico iz vode — toda telica je tičala med dvema skalama in valovje je drvelo čez njeno glavo, ki se je iztegovala od časa do časa iz vode. Brez moči sem bil in videl sem, kako je umirala telica počasi, počasi in umrla, kajti glava se ni hotela več dvigniti iz vrtinca. Tedaj je bil moj obup popoln, jokal sem in stal tam sredi potoka in si želel samo umreti. Takrat sem zagledal očeta na bregu. Prišel me je iskat. Na vse strani mu je s klobuka curljala voda. Počasi je zabredel v potok, prijel me je za roko in me povedel gori na stezo. Videl je, da je telica mrtva, a niti besedice mi ni rekel radi tega.

Mojo žalost pa je opazoval z nevoljo: »Med veselimi otroci si bil včasih, toda odkar si pastir, si izgubil res prav vse veselje in vendar sem mislil, da se boš radoval prirode, ki je lepa tudi v svoji strahoti, saj sem ti vendar tolikokrat razlagal njene lepote. Morda so ti ti prvi napor pretežki, ali pa si želiš, da bi bil bogve kaj. Toda skoraj vsi naši (naši je oče poudaril) so začeli tako — da, vsi — menda že Prešeren — ne vem — a prav gotovo Simon Gregorčič. Sto tisoč ljudi čita sedaj njegove pesmi — toda nekoč je bil on pastir. Pasel je na visokih planinah in gotovo mu ni bilo lahko. Tudi on je doživljal viharje tam gori — tudi njemu se je morda ubilo živinče, vendar ni jokal. Tudi on je koprnel z višav v daljne kraje, ki so ležali pod njim v vsa obzorja, a ni jokal. In pozneje v življenju, ko je bil velik in poznan povsod, ni pozabil pastirskih dni in je prepeval o veselem pastirju, ki je kot kralj na planini visoki. Dal ti bom njegove pesmi in spoznal boš, da so se cepile v njegovo dušo že takrat, ko je bil pastir. On bi ne bil tako naš, če ne bi bil nekoč pastir. Morda je že takrat sanjal široko pesem o Soči, že takrat je spoznaval nenadkrižno ljivo lepoto naših krajev, že takrat je rastla v njegovi duši tista veličanska ljubezen, s katero je premagal dušo sto tisoč ljudi, pa tudi pesem o viharju je rastla tiste čase v njem. Ti pa jokaš, mesto da bi vriskal z viharjem.«

Tako mi je pravil oče, ko sva šla s steze v grmovje iskat govedo. Vse njegovo življenje mi je povedal takrat, vso zgodbo o možu, ki je bil velik po srcu in po razumu. Doma me je peljal k veliki omari, ki sem jo tolikokrat gledal s spoštovanjem, in vzel iz velikega kupa knjig zelenomodro knjigo in mi jo izročil brez besede.

Čital sem vse od začetka do konca. V mladi duši se je risal nov svet, širok, lep, poln ljubezni in lepote, pa tudi poln žalostigre — svet, ki se bori in ni nikdar premagan. Vrstile so se slike, lepša ena od druge. In poleg njih je nekdo narisal vse polno podob. Čital sem enkrat in desetkrat — mnogo sem jih znal naenkrat na pamet. Razumel sem vse, prav vse, tudi tiste o ljubezni in sem jih imel rad. Nič več se nisem bal gmajne. Te poezije sem nosil s seboj in sem jih čital pastirjem in pastiricam — Tonetu, Marjančku, Viktorju, Marički, Anici, Cvetki in drugim (Bog ve, kje po svetu spremljajo sedaj te pesmi moje dobre tovariše in tovarišice). Poslušali so in naučili so se jih na pamet. Deklamirali in prepevali smo jih po zelenih gmajnah, po divje lepi prirodi, ki je bila naenkrat vse bolj živa. Ob teh pesmih smo rastle otroci v fante in dekleta. Vsako leto so nam bile bolj polne vsebine, bolj lepe, kakor da bi rastle z nami. Ko je zadivjal vihar vojne in smo videli v daljavi z naših višin goreti vasi, so nam bile najbolj žive in takrat, ko so tujci zasedli naše doline na Krasu, smo jih peli in klicali z ljudskih odrov. Ko pa jih je tujec prepovedal, smo jih shranili v svoja srca in duše, iz katerih nam jih ne bo ugrabil nihče.

Nekje in vsepovsod po naših gmajnah in planinah so sedaj novi pastirji, nove pastirice. Kdo izmed teh ne pozna Gregorčiča? Med njimi pa so gotovo — prav gotovo novi pesniki.

DOMA IN SVETU

ALBERT SIRK:

V MACEDONIJI.

Drugí dan sem vstal zgodaj. Ceste so bile vse žive, povsod šum, ropot, nemir. Bil je torek, tržni dan. Od vsepovsod so prihajali Arnavti s svojimi mršavimi bivoli in lesenimi vozovi, drugi spet s konji in osli.

Šel sem na trg. Tu je šele prava babilonija! Krik in vik. Ljudje, ki kupujejo in ljudje, ki prodajajo. Zdaj so ti bolj glasni, zdaj oni. Tu vidiš ciganko v pisanih hlačah, tam Juda; tu kričavega cigana, tam molčečega bradatega Turka; tu živahnega Srba in Bolgara, tam zvitega Grka in med vsemi temi mnogo, mnogo Arnavtov. Vsi kriče, vsi te ustavljajo, vsi ti ponujajo. Nisem zdržal dolgo v tej pisani gneči. Odpravil sem se na grič nad mestom. Tu je Dušanov grad. V njem je kraljeval Dušan Silni, eden najmogočnejših srbskih vladarjev (1336. do 1356.). Zamislil sem se v one davne čase. Skoplje je bilo tedaj glavno mesto velike Srbije. Prav blizu je cerkev svetega Spasa. Tu je bil Dušan kronan. Čudna je ta cerkev. Zdi se ti, da je pogreznjena v zemljo. V njo greš po stopnicah navzdol kot v klet. V začetku se ti zdi vsled teme cerkev prav revna ali ko se ti oko privadi na mrak, spoznaš, da si se motil. Cerkev je bogata na umetninah. Najbolj dra-

gocen pa je slovit ikonostas, katerega so delali trije domači umetniki polnih 12 let.

Ko sem prišel na prosto, je sonce že hudo pripekalo. Vse mesto se je kar pogrezalo v morju svetlobe. V tako zvanem evropskem delu mesta je kakih pet cerkva, par tvornic, tu — tam lepe stavbe in ponekod že mladi nasadi jagnjed. V orientalskem delu pa morje nizkih hiš, iz katerih se dviga proti nebu kakih 30 džamij z visokimi minareti. Za mestom se širi na vse strani velika ravnina, le tam v dalji se vzpenja pod nebo visoka Šarplanina.

Kar same so me zanesle spet noge v orientalski del mesta. Danes so bile ulice vse žive. Šel sem skozi ciganski kvartir. Hiše so nizke, a živo barvane. Stene teh hiš visijo zdaj navzven, zdaj navznotraj. Šel sem skozi judovski in turški del mesta. Prišel sem v čaršijo. Ulice so ozke, temne, vijugaste. Na obeh straneh so revne prodajalne. Kupčija je danes živahna. Tudi tu je mnogo okoličanov, povečini Arnavtov z malimi belimi čepicami na glavi.

Je pa tudi precej Srbov v belih oblekah in srbskih deklet v pisanih narodnih nošah. Po oblekah lahko spoznaš katere narodnosti je kdo. Drugače se oblači Turek, drugače Jud, drugače Srb, drugače Arnavt in cigan. Po obleki spoznaš, če je ženska omožena ali ne in po pokrivalu spoznaš pri Turkih ali so to preprosti ljudje ali dostojanstveniki. Preprosti Turki nosijo na glavi rdeč fes. Kdor nosi bel turban, je hodža, to je svečenik. Pisan turban pa krasi glavo le tistemu, ki je že romal v Meko. Takih turbanov

Turško pokopališče.

vidiš mnogo, zakaj vsak premožnejši Turek rad obiše vsaj enkrat v življenju to sveto mesto. Sploh morajo biti Turki zelo pobožni; že številne džamije dokazujejo to. Če pa tega ne veruješ, se prepričaj lahko ob petkih, ko je mohamedanski praznik. Džamije so tedaj polne vernikov. Preden stopi mohamedanec v svetišče, si zunaj pri vodnjaku vsak umije roke, noge in obraz. Nato začenjajo molitve, ki so združene s petjem in nekako telovadbo. Mohamed je že vedel, kaj je potrebno Turkom, ki se tako malo gibljejo!

Pri vsaki džamiji je pokopališče. Tu so pokopani sami bogati Mohamedanci. Za reveže je drugo pokopališče na gričku izven mesta.

Ali tudi na pokopališču niso vsi grobovi enaki. Medtem ko je večina spomenikov zgoraj zaokrožena, se končujejo spomeniki na grobovih dostojanstvenikov v obliki turbana. Marsikaj čudnega srečaš še pri Turkih. Že njihov čudni post ramazan. Ta post traja ves mesec. V času posta ne sme noben mohamedanec čez dan ne jesti ne piti ne kaditi. Šele ob sončnem zahodu, ko ustrelji top na Gazibabi, preneha post za tisti dan. Džamije se tedaj slavnostno razsvetle in vsak hiti k akšamu, k večerni molitvi. Po molitvah začenja pirovanje, ki traja pozno v noč. Drugo jutro se post nadaljuje. Ta post se zaključi z največjim turškim praznikom, z bajramom. Tedaj so trije dnevi gostij,

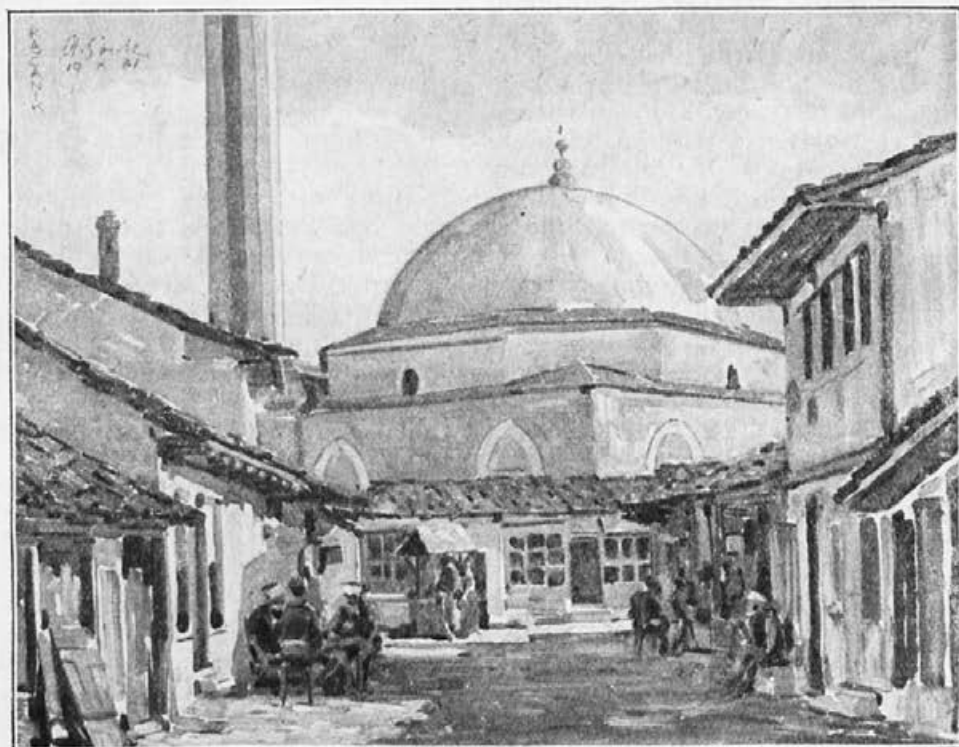
trije dnevi hrupa, trije dnevi nebrzdanega veselja. Ponoči in čez dan so vse ceste žive, od vsepovsod odmeva petje in ciganska godba.

Tako sem razmišljal o tem in onem. Mimo mene so se vrstile vedno nove slike. Kot da sem nekje daleč v Orijentu se mi je zdelo. Ogledoval sem te čudne ulice, te primitivne prodajalne, pokopališča, džamije, dokler me ni vročina zvalila v slaščičarno, kjer so mi postregli z mrzlo pijačo, ki ji še imena ne vem. Solnce je pripekalo kot v Afriki. Le stežka sem se odpravil po razbeljenih ulicah proti svojemu stanovanju.

Popoldne nisem mogel iz hiše. Šele proti večeru se je dalo zopet malo dihati.

Za drugi dan sva sklenila s sorodnikom, da se odpeljeva nekoliko na zrak v smeri proti Kosovem polju.

Že navsezgodaj sva bila na postaji. Komaj sva si utegnila poiskati primeren prostor v vagonu, že se je vlak zganil. Začetakoma je naglo brzel po Skopskem polju, ko pa je zavil med hribe, je začel težko sopihati. Tu začenja slikovita pokrajina. Hribi na desni in hribi na levi. Pred nami pa se soteska zdaj oži zdaj širi. Hribi so obrastli z grmičevjem. Tu in tam je kakšno revno selo, kakšna skrita koč. Bližamo se mestecu Kačaniku. Množijo se predori in mostovi. Pokrajina je vedno bolj divja, vedno bolj slikovita. Na levi so razvaline velikega gradu. Tu je živel junak Musa Kesedžija, ki ga je kraljevič Marko premagal in ubil. Ob pogledu na razvaline so oživela v meni vsa junaštva kraljeviča Marka. Naglo so se vrstile slike njegovih divjih bojov pred mojimi očmi. Vlak pa se je naenkrat sunkoma ustavil: Kačanik!
(Se nadaljuje.)

PRIPOVEDKA O EVROPINEM ŽENINU.

Azija, zlatolasa kraljica z vzhoda, je rodila krasno hčerko, princezo Evropo. Mala princeska je bila tako lepa, da jo majčica Azija niti za hip ni pustila izpred oči in jo je imela vedno poleg sebe.

Minevala so leta in lepa princeska se je razvila v krasno kraljično. Tedaj sta se sestali njena mati Azija, in bližnja sorodnica črna Afrika. Posvetovali sta se, kje bi našli primerneža ženina za doraščajočo kraljično Evropo. Afrika je svetovala, naj kraljična Evropa sama pošlje svoje služabnike-mornarje križem morij, da ji poiščejo kraljeviča ženina.

Kakor sta sklenili, tako je tudi storila mlada kraljična Evropa. Poslala je svoje služabnike širom morij. Njihove ladje-jadrnice so plule po neznanih, neizmernih vodah. Minevala so leta, desetletja in dolga stoletja. Zvesti služabniki mornarji so pripluli v novi svet.

Sprejela jih je lepa in rdečelična kraljica Amerika. Ko je izvedela čemu so prijadrali, se je razžalostila. Dejala je, da nima princa, ki bi lahko postal Evropin mož. In zamislila se je ter nagubančila lepo čelo. Nasvetovala je, naj vprašajo še njeno oddaljeno sorodnico Avstralijo. Morda jim bo lahko ona izpolnila Evropino željo.

Vetrovi so zapihali, jadra so se napela in jadrnice so odplule proti daljni tuji deželi. Po dolgi vožnji so stopili Evropini služabniki pred obličje mrkoglede kraljice Avstralije. Ko je izvedela, česa žele, jih je nemilo odgnala, češ, naj jo ne nadlegujejo.

Evropini mornarji so žalostni odpluli domov. Ko so povedali Evropi, da je bilo vse njihovo prizadevanje zaman, je bridko zaplakala.

Vsled žalosti so se ji zarisale gube v obraz; ljudje jim pravijo gorovje. Poklicala je vse učene može svoje dežele in jih prosila pomoči. Vprašala je, če je še kje na zemlji kaka dežela, kjer morda živi kraljevič ženin. Povedali so ji sivolasi učenjaki, da živi prav na zemljinem severu dežela, kjer vlada kraljica Arktika. Na zemljinem jugu pa se nahaja zemlja, ki ji vlada Antarktika.

In zaukazala je kraljična Evropa, naj odplujejo njeni služabniki tudi v pokrajino na sever in v zemljo na jug.

Evropine ladje so zaplule proti severu in jugu. Potovanje je bilo napornejše od prejšnjega. Goste megle so jim nagajale in često niso vedeli ne kod ne kam. Vendar pa so srečno prispeli na cilj: do ledenih pokrajin in Antarktike. A trdosrčna Arktika sploh ni hotela poslušati, čemu so prispeli. Zaukazala je svojim služabnikom Snegu, Ledu, Mrazu in Gladu, naj jih pokončajo. Led in ledene gore niso prizanesli niti njihovim ladjam, ki so jih uklenili v ledene verige. Strle so jih, kot bi bile orehove lupinice. Le ena sama ladja se je težko poškodovana rešila. Na njej so se vrnili le oni redki Evropini služabniki, ki jih niso pokončali Sneg, Mraz, Glad in Led.

Prav isto se je pripetilo tudi onim Evropinim mornarjem in ladjam, ki so pripluli h kraljici Antarktiki.

Poročali so svoji kraljični Evropi o trpljenju in naporu, ki so jih prestali v negostoljubnih deželah Arktike in Antarktike. Pozabili tudi

niso sporočiti, da so videli v deželi na severu lepega kraljeviča zaprtega v leden grad brez oken in vrat in zvezanega na ledeni postelji. Oni mornarji, ki so se vrnili z juga, pa so opazili kraljevičevega bratca, ki ga je pri kraljici Antarktiki doletela enaka usoda.

Ko je to čula kraljična Evropa, je poklicala modrijane vsega sveta. Vprašala jih je za svet, kako bi osvobodila kraljeviča in njegovega bratca. Modrijani so ji svetovali naj zgradi velike umetne ptice, s katerimi naj polete njeni služabniki prav do ledenega gradu. Morda jim bo uspelo osvoboditi oba kraljeviča.

Kakor so ji svetovali, tako je storila. Njeni inženjerji so zgradili velike lesene in kovinaste ptiče, ki jih svet do tedaj še ni poznal. Nekega sončnega dne so zažvrgoleli ti ptiči svojo prečudno pesem. Na njihova krila so se povzpeli najpogumnejši Evropini služabniki. Vzleteli so visoko proti nebu in v nekaj minutah izginili med oblaki v daljavi. Polovica jih je odletela v pokrajine kraljice Arktike, polovica v dežele kraljice Antarktike.

Pot, za katero so potrebovali Evropini služabniki-mornarji dolge mesece in leta, so preletele prečudne ptice v nekaj urah. Ko sta zapazili sovražna Arktika in Antarktika v zraku nepoznane ptice in na njih Evropine služabnike-letalce, sta se raztogotili. Ukazali sta

Mrazu in Snegu naj preženo vsiljivce. Led pa je moral na vsaki večji ledeni površini napraviti številne hribčke in dolinice, da se ne bi mogli ptiči spustiti na tla. Zaman so se trudili Evropini letalci, da bi osvobodili kraljeviča in njegovega bratca. Stene ledenega gradu so bile tako debele, da jih niso mogli prebiti. Strupeni Mraz jih je mučil tako, da niso mogli ostati delj časa v negostoljubni deželi. Ves njihov napor je bil zaman. Morali so se kar najhitreje odpraviti na pot, kajti zmanjkalo jim je hrane in Glad si je že zadovoljno mel roke, češ, da jih bo kmalu uničil, kot je nekoč uničil njihove prednike. Ko so hoteli odleteti, so se nekaterim ptičem polomila krila in morali so jih na milost in nemilost prepustiti Ledu in Snegu. Veseli so bili, da so vsaj svoje tovariše lahko rešili gotovega pogina.

Dan za dnem je kraljica Evropa hodila gledat na velike ravne trate, kdaj se vrnejo njeni služabniki. Končno jih je vendar dočakala. V lepih vijugah so se spustili umetni ptiči na zemljo. Evropa jih je preštela in s skrbjo ter žalostjo v srcu opazila, da niso vsi. Debele solze so ji pritekale po lepem licu, ko je izvedela, da so se vrnili letalci brez kraljeviča in njegovega bratca. Ni ji bilo žal dragocenih, umetnih ptic, ki so morale ostati v tujih zemljah. Žal ji je bilo le, da sta njen kraljevič-ženin in njegov bratec še vedno zaprta v ledenih gradovih.

Tri dni in tri noči je prejkotala in ni pokusila jedi, še celo vode ne. Četrtega dne je poklicala modrijane in jim razodela, kaj so opravili njeni služabniki. Modrijani so povесili sivolase glave in mislili. Končno so razodeli svoji gospodarici, da lahko edino vsemogočni kralj Sonce osvobodi njenega ženina-kraljeviča. Vsemogočno Sonce mora poslati številno in močno vojsko toplih žarkov, ki bo razdejala

oba ledena gradova in raztopila sneženi postelji in ledene vezi. Zato naj pošlje kraljična Evropa k Soncu poslanca s prošnjo, da ji pomaga. Vsegamogočni in dobrosrčni vladar Sonce ji bo gotovo uslišal prošnjo. Veselje, ki je hipoma zasijalo na Evropinem licu, je že naslednji trenutek izginilo. Zavedla se je, da nima ne ona niti njena mati Azija s sorodnico Afriko takega vozila, s katerim bi njeni poslanci lahko potovali k Soncu. Ce- lo bogata in mogočna Amerika ter Avstralija ne premoreta konja, la- djo ali ptiča za nenavadno in dolgo potovanje k Soncu. Modrijani pa so kraljično lepo potolažili, češ, kar ni še danes, bo lahko jutri. Na- ročili so ji, naj razglasi po vsem kraljestvu svojo namero, da hoče osvoboditi kraljeviča ženina in njegovega bratca. Za to pa potre- buje vozilo, s katerim bodo njeni poslanci lahko odpotovali k Soncu prosit pomoči.

Že naslednjega dne je na milijone ljudi čitalo njen razglas. Mine- vala so leta in množil se je izum za izumom. Že govorijo ljudje o poletu na luno, na Mars in druge zvezde, a kraljična Evropa še vedno zaman čaka na vozilo, s katerim bo mogoče poleteti k Soncu.

LAVO ČERMELJ:

OB POLETU V STRATOSFERO.

Želja vzleteti v sinje višave in plavati po obširnem zračnem morju, polnem sončnega bleska, je stara kakor človek sam. V naših dneh pa se je ta želja uresničila. Letalni stroj, ki ž njim lahko letamo po zraku, ne spominja sicer na ideal, ki je od nekdanj lebdel človeku pred očmi, namreč na letečo ptico, temveč bolj na skromnega hrošča, čigar gornja trda krila so med poletom razpeta kakor krila letala. In kakor se pri hrošču nežnejša spodnja krila neprestano gibljejo in dajejo hrošču potrebno hitrost, da lahko leti po zraku, tako se vrti pri letalu z veliko brzino vijak, ki ga goni bencinski motor, in podeljuje letalu zadostno hitrost, da plava po zraku.

Ni še trideset let poteklo, odkar sta prvič vzletela v zrak brata W. in O. Wrigt z letalom, ki ga je gonil motor, in vendar je v tej kratki dobi postalo letalo tako splošno prometno sredstvo kakor železnica, parnik ali avtomobil. Povsod imamo že redne zračne zveze. Ponovno so že z letalom preleteli oceane od enega kontinenta do drugega in v malo dneh so že obleteli zemeljsko oblo. Vzdignili so se že z letalom do višine 13.000 metrov in ravno te dni je angleški poročnik Stainforth s svojim vodnim letalom dosegel največjo hitrost sploh, namreč 659 kilometrov na uro.

Sredstvo, po katerem se kretajo letala, je ogromno zračno morje, ki obdaja zemeljsko oblo. To morje pa smo prej le slabo poznali, a tudi danes ne vemo baš veliko o njem.

Gotovo je, da se dviga zelo visoko, vsekakor do višine 200, ako ne celo 300 in še več kilometrov. Težko je namreč ugotoviti, kje je konec zemeljskega ozračja. Kajti z naraščajočo višino postaja zrak čimdalje redkejši. V višini petih kilometrov je gostota le še polovica gostote ob morski gladini in v višini šestnajstih kilometrov le desetina. V višini 45 kilometrov, kamor so že dospeli registrirni baloni, to so baloni brez moštva, toda opremljeni z različnimi merilnimi napravami, je zrak 1500 krat redkejši kakor ob morski gladini.

Z višino pa se izpreminja tudi sestava zraka. Vemo, da prevladujeta v nižjih plasteh dušik in kisik, visoko gori v ozračju pa da kraljujeta najlažja plina, vodik in helij.

Človeško telo se je prilagodilo razmeram, ki vladajo v nižjih zračnih plasteh. Radi tega mu je življenje v višjih zračnih plasteh otežkočeno, ako ne celo onemogočeno.

In vendar stremi človek za tem, da bi lahko živel tudi visoko nad zemljo. Natančnejše proučevanje ozračja je namreč dognalo, da se vsi oni pojavi, ki jih združimo pod imenom vreme, odigravajo v ozračju samo do določene višine od zemlje. V plasteh do višine 3000 metrov razsajajo orkani in cikloni, v teh plasteh se zbirajo temni, gosti oblaki, iz njih se vliva dež, se siplje sneg in se osuja toča. Više opazimo le še one nežne oblake, ki jih poznamo pod imenom peresne oblake. To plast, ki sega od morske gladine do približno 10 kilometrov nad ravnikom in 12 kilometrov nad tečajema (v sliki je izbrana srednja višina), imenujemo *troposfero*.

Nad njo se vzpenja *stratosfera*, kjer je zrak vedno čist in kjer ni močnih zračnih tokov, vsaj ne v navpični smeri. Dočim se namreč v troposferi temperatura manjša z višino, je v stratosferi v precejšnjem obsegu dokaj stanovitna, dasi je silno nizka, od 40 do 50 stopinj pod ničlo.

Stratosfera bi utegnila tedaj postati najbolj ugodna pot za letala na velike razdalje. Toda prej bi se morale dognati življenjske možnosti v tako razredčenem in tako mrzlem ozračju.

Podatki, ki nam jih dajejo registrirni baloni, so premalo zanesljivi. Človek mora sam v te višine in osebno preizkusiti razmere.

To nalogo je prevzel bruseljski profesor A. Piccard. Zgradil je zelo velik podolgovat balon, ki ga je tik pred vzletom napolnil s silno lahkim plinom vodikom. Posebno skrb pa je moral posvetiti balonski ladjici. V stratosferi vlada namreč, kakor smo že omenili, silen mraz in zrak je močno razredčen, tako da mora biti človek v taki višini neprodušno ločen od zunanjega sveta in vendar imeti vedno dovolj svežega zraka na razpolago. Piccard je s primernimi pripravami premagal vse težkoče in se v začetku junija s svojim spremljevalcem inženjerjem Kipferjem dvignil v zrak. Zaželeno višino 16.000 metrov je v borni pol uri dosegel, toda polet bi postal kmalu usoden. Pri vzletu se je namreč ladjica pokvarila. Na srečo sta Piccard in Kipfer pravočasno to zapazila in zamašila nevarne špranje v ladjinih stenah. Še večja nevarnost ju je čakala v sami stratosferi. Vrva, s katero bi morala izpustiti del plina iz balona, se je pretrgala. Radi tega sta morala ostati v višini 16 kilometrov do večera, ko se je plin v balonu ohladil in se tako balon sam spustil na tla. Pristala sta po dolgi, prisiljeni vožnji v temni noči na nekem ledeniku v Alpah, ko sta že hudo pogrešala hrane, posebno pa vode.

Kljub vsem tem nezgodam pa moramo smatrati polet za posrečen. Prinesel je dokaz, da je možno bivati v stratosferi, če je človek ločen od zunanjega sveta in če ima dovolj zraka na razpolago.

Seveda en sam tak polet ni še zadosten. Radi tega se pripravljajo že drugi polet z istim balonom. Piccard sam ne čuti več volje vzleteti v stratosfero. Svoje mesto prepušča sedaj drugim.

Medtem pa gre po svetu vest, da je Nemčija že zgradila posebno letalo za plovbo po stratosferi in da tudi Francija noče v tem pogledu zaostati. Kabina za pilota in potnike mora biti seveda kakor ladjica pri Piccardovem balonu neprodušno zaprta in mora biti opremljena s pripravami za stalno osvežanje zraka. Letalo pa mora imeti tudi pripravo za zgoščevanje zraka, kajti težko bi sicer deloval bencinski motor v tako razredčenem ozračju. Sicer pa mora biti motor dokaj močnejši od navadnih motorjev, kajti v tako redkem zraku plava letalo le, ako se vrti vijak hitreje kakor običajno. To pa je zopet le v korist vožnje, kajti s povečanim številom vrtežev vijaka se poveča tudi letalna hitrost. Tako se nam obeta že za najbližjo prihodnost možnost, zleteti v par urah iz Evrope v Ameriko s fantastično hitrostjo 500 do 600 kilometrov na uro, sedeč v dobro zakurjeni in dobro prezračeni kabini, visoko nad oblaki pa vedno jasni in mirni stratosferi in varni tudi pred učinki raznih žarkov, ki prihajajo od sonca in vsemirja v naše ozračje.

LAVO ČERMELJ:

TOMAŽ ALVA EDISON.

Dne 18. oktobra je umrl v West-Orangeu v Združenih Državah Severne Amerike »čarovnik iz Melonparka«, veliki izumitelj Tomaž Edison... Gotovo je po številu izumov prekosil vse svoje prednike in sovrstnike. Toda, kar je delalo Edisona tako splošno znanega in kar mu je pridobilo priimek »čarovnik«, je dejstvo, da je bila važnost in pomen njegovih izumov umljiva tudi nestrokovnjakom. Saj je on izumil elektriško žarnico, ki jo poznajo danes že v sleherni koči v zadnji zakotni vasici. Njegov izum je fonograf, ki je omogočil hraniti živ človeški govor na mrtvih ploščah in ga poljubno velikokrat zopet oživetiti. Vsakogar je moralo tudi osupniti njegovo odkritje, da se da po eni in isti žici oddajati istočasno po več brzojavk v isto in celo v nasprotno smer.

Vsi Edisonovi izumi so namenjeni za praktično uporabo. Po svojih nazorih in po načinu delovanja je Edison lahko uspel samo v Ameriki. Le v ameriškem ozračju se je mogel razmahniti. Le v Ameriki je lahko postal veliki »čarovnik«, a bil je sam tudi veren sin Amerike. Evropa bi ga v začetku zadušila v njegovih stremljenjih.

Edison se je po svoji praktični usmerjenosti docela razlikoval od drugega velikega izumitelja, ki ga ni sicer Amerika rodila, kateremu pa je Amerika postala druga domovina, namreč od našega rojaka Nikole Tesle. Vendar pa tudi Edison ni šel predaleč v svojem stremljenju po praktičnosti in koristnosti, kakor je to storil drug znani Amerikanec, podjetnik Henry Ford.

Svojo izumiteljsko nravo in svojo veliko ljubezen do poizkusov je pokazal Edison že v svoji zgodni mladosti.

Ko je bil v šestem letu (rodil se je 11. februarja 1847.), je opazoval, kako je čepela gos na jajcih in kakšen je bil učinek tega čepenja. Kmalu nato so ga našli v skednju, kjer si je bil napravil nekakšno gnezdo in sam sedel na gosjih jajcih.

Štiri leta pozneje se je že bavil z letalstvom. Ker je slišal, da se lahko vzdignejo v zraku baloni napolnjeni s plini, je kupil nekaj šumelih praškov, kakršnih si lahko nabaviš v vsaki drogeriji, in je pregovoril nekega svojega tovariša, da jih je požrl. Učinek ni izostal. Razvijajoči se plini ga niso sicer nesli v zrak, pač pa tja, kamor je bilo treba.

Tedaj si je tudi že uredil lastno kemično delavnico, dasi je bil užival šolski pouk le nekaj mesecev na neki vaški šoli. Po vsem mestu je nabiral steklenice, ki jih je napolnil z različnimi kemijskimi snovmi. Radi varnosti, pa je na vsako steklenico nalepil napis »strup«.

Ker mu domači trgovec ni hotel dati potrebnih snovi na upanje, je začel prodajati časopise na vlakih. Pri tem pa je pokazal svojo izumiteljsko silo in svoj praktični duh. Znal je izkoristiti sleherno priliko in kmalu si je lahko nabavil rabljen tiskarski stroj in na vlaku samem začel izdajati svoj lastni časopis, ki je kljub svoji skromnosti imel veliko število odjemalcev, ker mu je Edison zlasti za časa ameriške notranje vojne znal preskrbeti izvirne in verne novice.

V svoji službi na vlakih se je seznanil tudi z brzojavom. Preskrbel si je takoj vse potrebno, da bi sestavil lastni brzojav. V to so mu bile dobrodošle pečne cevi, stare steklenice in s cunjami ovite žice. Toda glavno mu je manjkalo: vir električnega toka. Baterije si ni mogel kupiti. Zato si je hotel pomagati s torno elektriko. Omisлил si je poseben elektriški kolovrat, pri katerem naj bi bil drgač njegova roka, drgalo pa maček. Vse je bilo v redu, le maček ni hotel pokazati razumevanja za te poizkuse in njegove noge so bile hitrejše kakor Edisonove.

V vlaku je tudi odslej delal svoje poizkuse, in sicer v slabo prezračenem in radi tega nerabljenem vozu. Nesreča pa je hotela, da je Edison nekega dne stresel na tla nekaj fosfora. Fosfor se je vnel, voz je bil kmalu v plamenih. Vlak se je ustavil in krivca so kratkoma vrgli z vso njegovo ropotijo na cesto. Vlakovodja pa mu je prismolil navrh še tako zaušnico, da je njegov sluh za vedno oslabel. Toda ker ima vsaka nesreča tudi svojo srečo, trdijo nekateri, da je bilo to Edisonu le v korist, kajti tako se je lahko bolj nemoteno posvečal poznejšim poizkusom.

IN VPRAŠANJA
ODGOVORI.

1. *Kako merimo morske globine?* (Angela Bratanič, 5. r. v Artičah.)

Odgovor: Do pred kratkim je bilo splošno in je deloma še danes v rabi navadno grezilo ali svinčnica. Uporaba takega merila pa je zlasti na vihnem morju in v močnih morskih tokih silno otežkočena in zahteva enkratno merjenje na visokem morju tudi

po več ur. Tudi, tam kjer je voda zelo nizka in se morajo z grezilom iskati morebitne sipine, da se obvaruje ladja pred pretečo ji nevarnostjo, je delovanje takega grezila prepočasno. V zadnjih petih letih pa je že splošno v rabi druga priprava za merjenje globin, namreč takozvano *Behmovo grezilo*, ki nosi ime po izumitelju A. Behmu. V resnici ni to sploh nobeno grezilo, ker se nobena stvar pri njem ne pogreza, temveč je to priprava, pri kateri se uporablja za merjenje globine jek ali odmev v vodi. Jek v zraku je splošno znan pojav. Behm je prvi nepobitno dokazal s fotografijami, da se zvok tudi v vodi odbije na stenah, odnosno na dnu; obenem pa je tudi izumil pripravo, ki natančno meri čas med prvotnim zvokom in odbitim zvokom. Ker je znana hitrost, s katero se širi zvok v vodi, se da iz te časovne razlike med prvotnim in odbitim zvokom določiti dolžina poti, ki jo je pri tem prehodil zvok. Zvočna hitrost v vodi je štirikrat večja kakor v zraku, namreč nad 1400 metrov na sekundo. Zaradi tega mora biti priprava silno natančna zlasti pri merjenju manjše globine. Postopanje je sledeče. Tik pod morskno gladino se na eni strani ladje razpoči majhna, toda močna patrona. Prehod prvotnih zračnih valov se beleži avtomatično na isti strani ladje. Na drugi strani ladje, kamor dospejo prvotni valovi le silno oslabljeni, se registrira prehod odbitih valov. Obe prejemali valov sta v zvezi z Behmovim grezilom, s katerega razčitamo neposredno v metrih morskno globino. Priprava deluje zelo natančno in silno hitro, tako ni treba ladje ustavljati ali zmanjšati njene hitrosti. Behmovo grezilo pa je enako uporabno za merjenje poljubne globočine, od najmanjše do največje znane globočine sploh.

2. *Zakaj pri starih ljudeh oslabi vid?* (Perko Henrik, uč. 5. razr. v Vel. Globokem.)

Odgovor: Da vidimo predmet, mora njegova slika nastati ravno na očesni mrežnici. Človeško oko je tako urejeno, da se njegova leča bolj ali manj ukrivi, tako da je slika vedno na mrežnici, tudi ako telo oddaljujemo od očesa ali približujemo očesu. S starostjo pa izgubi očesna leča to prilagojevalnost. Za manjše razdalje se ne da več primerno urediti. Da taka oseba še razločno čita, mora oddaljiti knjigo od očesa, ali pa si mora nataktniti primerna očala, ki mu popravijo očesni nedostatek.

3. *Odgovor na zamočano vprašanje v zadnji številki:*

Tehtnica ostane v ravnotežju. Kajti obakrat imamo enak pritisk na tehtnico. Kadar muha miruje, pritiskajo na tehtnico vsa tri telesa: steklena posoda, zaprti zrak in mirujoča muha. Kadar muha leta po posodi, ostaneta pritiska zraka in posode neizpremenjena. Muha ne pritiska sicer več neposredno na steno posode in tako posredno na tehtnico, pač pa pritiska sedaj z enako silo na zrak pod seboj in zrak prenaša pritisk na posodo. To pa velja toliko za slučaj, da muha zaradi svoje teže pada v zraku, ali da se z gibanjem lahkih kril vzdržuje v zraku ali v njem dviga.

4. *Zamočano vprašanje: Železniški čuvaj trdi, da piska železniški stroj, ko se bliža postaji više, ko vozi s postaje pa niže. Strojvodja pa ugovarja in pravi, da piska piščalka njegovega stroja vedno enako pri prihodu kakor pri odhodu. Kdo ima prav?*

MILAN SKRBINŠEK:

MIKLAVŽEVI DAROVI.

Igra v dveh slikah.

OSEBE:

MILEVA	}	otroka hišnega gospodarja.
VLADKO		
ZORICA	}	otroka hišnika.
JANKO		

PRVA SLIKA.

Otroška soba pri gospodarjevih. Na levi vhod iz hodnika, na desni vhod v obednico. Med oknoma nizka knjižnica s šolskimi in pripovednimi knjigami. Na knjižnici nekaj starejših igrac, nad njo na steni pravljíčna slika. Take slike, večje in manjše, so tudi po drugih stenah. V desnem kotu zakurjena peč. Med njo in oknom naslanjač. Na levi v kotu omara. Na desni, med pečjo in vrati, gugalnik. Sredi sobe miza s tremi mehкими stoli. Vsa soba, z lepimi zastori na oknih, belim miznim prtom in s preprogo pod mizo, pričã o gospodarjevem bogastvu. — Zunaj sneži. — Jutro po Miklavževem večeru.

Na mizi dva bela krožnika, polna najmenitnejših sladkarij in plemenitega sadja. Med njima, na sredi mize bogata vaza z rožami.

Mileva in Vladko.

MILEVA (praznično oblečena, skrbno umita in počesana, s svilen pentljo v kratkih skodranih laseh, se igra na desni od mize s svojimi novimi igračami. Z levico pritiska k sebi veliko punčko, z desnico odgrinja v otroškem vozičku odejico. Nato punčko poljubi): Tako, vidiš, otročiček moj zlati, punčka moja! — Zdaj boš lepo span—čka—laaa—!... Da, seveda! (Jo s prstom požgečka pod bradico.) Ti, ti, ti, tiii! Glej, glej, kako se smeječka. O ti, mala, mala, mala moja! (Jo poljubi še enkrat.) Mm! (Jo položi v voziček in pogrinja. Nato šepetaje, sklanjajoč se čisto nad njo.) Tako, zdaj pa le zapri svoje očke in le—po za—spiii... (Z zadnjimi besedami je dvignila strehico. Pelje voziček zelo varno v kot k peči.) Tu ni tako svetlo. Da si ne pokvari očk, naša punčka. (Zaobrne voziček tako, da je odvrnjen od okna.) In toplo je tu. (Odide po prstih od vozička do mize, kjer sede na desni stol. Dolgočasi se.) — Oh! (Položi pri tem roke v naročje in gleda predse.)

VLADKO (sedi tudi praznično oblečen in skrbno počesan na prečo na stolu na levi od mize; je malomarno vzleknjen nanjo. Pred seboj ima že nekaj načetih sladkarij. Vzame zelo izbirčno s krožnika

torto in jo počasi in zamišljen obgrizuje. Pri tem požene z desno nogo malomarno precej velik železniški stroj, ki stoji pred njim na tleh).

MILEVA (vzame s krožnika grozd pa ga spet položi na mizo): Oh, vsega sem že sita... (Odmor.)

DRUGI PRIZOR.

Mileva, Vladko, Zorica in Janko.

(Z leve strani se zasliši nenadoma vrisk in veselje. — Mileva in Vladko posluhmeta.)

Tam:

ZORICA (glasno in veselo): Jojna, joj! Janko, poglej, koliko nama je prinesel Miklavž! Hahahaha! JANKO (glasno in veselo): Zorica, glej no, škatla polna živalc, pa jabolka in orehi! Juhuhuhu! Hkrati.

MILEVA (hitro vstane, posluša): Slišiš! — Zorica in Janko! Tudi k njima je prišel Miklavž. Kaj jima je le vse prinesel?! — Slišiš, kako sta vesela! Grem pogledat. Sem ju pripeljem! (Odhiti na levo.)

VLADKO (malomarno): Da, da! (Stopi počasi k oknu, se zagleda v snežinke, ki padajo v velikih gostih kosmih.)

Tam:

MILEVA: Zorica, kaj si dobila?

ZORICA: Punčko!

JANKO: Jaz pa živalce!

ZORICA: Polna škatla jih je! Pa ti?

JANKO: In orehe, jabolka, hruške! Kaj pa Vladko? Hkrati.

MILEVA: Vzemita igrače s seboj. Pridita tja!

JANKO: Že grem, že grem!

ZORICA: Pojdiva, Janko! Hkrati.

MILEVA (prihiti prva v sobo): Kar pridita!

ZORICA (veselo vstopi. Je sicer čedno, a revno oblečena. Lase nosi v dveh kitah. Nosi mnogo manjšo punčko kot jo ima Mileva. Je iz blaga, preprosto oblečena, z rutico na glavicu. Pohiti naravnost k Vladku. Vzklikne): Glej, punčko sem dobila! (Gre, veselo jo zibaje, od Vladka za mizo na desno.)

JANKO (revno oblečen in čisto navadno počesan, je vstopil takoj za Zorico. Vladku): Polno škatlo živalc mi je prinesel Miklavž. (Stopi naglo na levo stran mize, jemlje z drhtečimi rokami iz škatle živalce in jih postavlja na mizo.) Konjiček... Krava... (Vzame iz škatle prašička, ga visoko dvigne in se z glasnim smehom zavrti na peti.) Hahaha, kakšen repek ima! (Jemlje še živalce iz škatle in pri tem momljajoč prepeva.)

MILEVA (se je ustavila pred mizo in ko zagleda živalce, zaploskne z rokama): Joooj!

ZORICA (je prišla med tem do vozička. Stopi od začudenja kar dva koraka nazaj. S tihim občudovanjem): Uuu, kako lepo!

MILEVA (stopi k vozičku, vzame iz njega punčko. S ponosom): Vidiš, kako je velika!

ZORICA: Pa lepa!

MILEVA: Le čakaj, da ji dam klobuček! (Ji daje lep klobuček: na glavo.)

JANKO (*zagleda naenkrat Vladkov stroj na tleh. Ga pograbi. Zavrisne*): Stroj! Kako velik je! (*Ga vozi po mizi.*)

VLADKO (*ki je pri stolu za mizo gledal z bleščečimi očmi živalce; slabe volje*): Uh! Zakaj mi nosi Miklavž vedno same velike in drage igrače!

ZORICA: Naš oče pravijo, da so otroci bogatih ljudi v a j e n i takšnih igrač, ker jih ne dobé samo za Miklavža in za Božič, temveč jim jih kupujejo med letom tudi njih s t a r š i; zato z navadnimi ne bi imeli veselja.

VLADKO: Oh, jaz pa bi rajši imel takšno škatlo živalic!... (*Sede na stol za mizo.*)

JANKO (*pobaše hitro živalce v škatlo, jo pritisne k sebi in gre na drugi konec sobe. Boji se, da bi mu jih Vladko ne vzel.*)

ZORICA: Kupi si jih, saj ti daje vaš oče večkrat denar!...

VLADKO: Ne, to ne bi bilo nič vredno. Miklavž bi mi jih moral prinesiti! (*Janku.*) Veš kaj, daj mi živalce, jaz pa ti dam svoj stroj!...

JANKO: Ne, ne! Če bi mi ga bil Miklavž prinesel, bi ga že rad imel. Tako pa ne!

MILEVA (*ga hoče pregovoriti*): Poglej, kako je imeniten. (*Nasvije stroj in ga postavi na tla, da steče.*) Vidiš, kako lepo teče? Tvoje živalce pa ne!

JANKO (*skrije škatlo za hrbet*): Ne, ne dam!

ZORICA (*očitajoče*): Uh, kaj zato — od Miklavža so! *{ Hkrati.*

VLADKO (*ponosno*): Saj je stroj tudi!

JANKO: A m e n i ga ni prinesel!

MILEVA: Prosila bom našega ateka, da ti naj kupi kakšno drugo lepo igračo, če nočeš tega stroja.

JANKO: Uh, kupljena igrača za Miklavževo! (*Vzame iz škatle konjička, ga kaže z žarečimi očmi Vladku.*) Kar poglej tega konjička, kako je lep! Čisto drugačen je kot so oni, ki jih dobiš v prodajalni.

MILEVA: Natančno takšnega sem videla oni dan, ko sva šli z mamó kupit žogo. Saj je celo v izložbi.

ZORICA: Saj sem ga jaz tudi videla; a vendar ni čisto takšen. Kar prinese Miklavž, so napravili a n g e l č k i!...

VLADKO (*pogleda natančneje*): Vidiš, kako slabo je narejen. Tu je še strjena kaplja kleja.

JANKO (*ves srečen*): Da, saj to je! (*Slastno duha.*) Hmm...! Kako lepo diši. Čisto drugače kot navaden klej. Poduhaj no! (*Mu moli konjička pod nos.*)

VLADKO (*zamišljeno*): Res je. Tako čudno lepo diši...

JANKO (*zmagoslavno*): Ahá! (*Vzame iz žepa nov svinčnik.*) Ali pa ta svinčnik, ki mi ga je tudi prinesel Miklavž! Kako se svetí!

VLADKO (*žalosten*): Oh! (*Stopi k Janku, mu položi roko na ramo in ga proseče gleda v oči.*) Janko...!

JANKO (*skrije škatlo spet za hrbet, ker ve, kaj bi Vladko rad, in ga očitajoče gleda*): No — kaj?

VLADKO (*nič ne odgovori, povese oči in zre žalosten predse v tla. — Odmor.*)

MILEVA (*ki se ji Vladko zasmili, stopi končno k Janku in ga z nasprotné strani potegne za suknjič; tiho in proseče*): Daj mu svoje

živalce! Ti pa vzemi stroj. Naš atek bo dovolil. Še vprašati ga ni treba. Ti ne veš, kako je dober...

JANKO (*ki stoji zdaj med Vladkom in Milevo, gre od njiju proč in skrije škatlo pod suknjič. Skoraj mu gre na jok. S tresočim glasom reče*): Nece... ne dam...! — Od Miklavža so!

VLADKO in MILEVA (*gledata žalostno za njim. — Odmor*).

ZORICA (*stopi sočutno k Vladku in mu pošepne*): Čakaj, že vem, kako! (*Stopi k Janku.*) Veš, kaj, Janko, p o s o d i š mu pa živalce res lahko.

JANKO (*ki se mu je Vladko že zasmilil, pomisli*): Da bi mu jih — posodil?...

ZORICA (*proseče*): Da — za tri dni...!

VLADKO (*se opogumi in stopi korak bliže*): Pa res, za tri dni mi jih posodi. Jaz ti pa dam za to svoj stroj. Saj imam drugih igrač dovolj. Za z m e r o m ti ga dam!

JANKO (*najprej presenečen pogleda Vladka, a se takoj spet obrne na drugo stran, molči in se bori sam s seboj*).

MILEVA (*še bolj proseče*): Janko, posodi mu jih, no!... (*Ker Janko še zmerom molči, se ozira okoli sebe, zagleda sladkarije na mizi.*) Jaz ti dam zato tale košček torte!

JANKO (*pogleda proti mizi, obraz se mu razleze v nasmeh*): — Torte...?

MILEVA (*mu jo prinese*): Da, poglej, kako je lepa! — Pa dobra! Mmm!...

JANKO (*se v zadregi zasmije*): No dobro — za tri dni... Daj torto! (*Ko mu Mileva izroči torto, dá Vladku škatlo.*) Na! (*Prelomi torto na dvoje in da polovico Zorici. Oba jo začeta takoj jesti.*)

VLADKO (*vzame škatlo in zavrigne*): Júhuhuhú! Za tri dni. Ti pa si vzemi stroj. Tvoj je!

JANKO (*vzame stroj, ga ogleduje od vseh strani. Naenkrat s skrbjo*): Ti — vaš oče bo hud!...

MILEVA: O ne, Janko!

ZORICA: Janko ima prav, vaš oče bo hud!...

VLADKO (*se glasno zasmije*): Kako sta neumna! Naš atek! Hahahaha!

VLADKO: Veš kaj, če si ne upaš, pa pojdiva k njemu. Boš videl, da bo dovolil.

ZORICA: Saj res, idita ga vprašat!

VLADKO (*prime Janka za roko in ga vleče proti desnim vratom*).

JANKO (*se s strahom upira*).

VLADKO: No! — Pojdi, no, kaj se bojiš?

JANKO (*se ustavi, plašno*): Čakaj — stroj nesi tačas ti, jaz bom pa živalce!...

VLADKO: No, dobro! (*Zamenjata. Nato ga Vladko potegne za sabo.*) Pojdi! (*Odideta skozi desna vrata.*)

TRETJI PRIZOR.

Mileva in Zorica.

MILEVA in ZORICA (*se veseli primeta za obe roki in se v glasnem smehu čisto srečni zavrtita, da jima krilci kar vihrajo po zraku*).

MILEVA (*se naenkrat ustavi, držeč Zorico še za roke*): Zorica, posodi tudi ti meni svojo punčko za nekaj dni, jaz pa ti posodim svojo! (*Ji nudi svojo punčko.*)

ZORICA (*presenečena, a tako vesela, da v srečnem smehu reče*): Kaj pa misliš! Takšna lepa punčka!

MILEVA: Zakaj pa ne?

ZORICA: Ti se vendar ne boš igrala z mojo navadno!

MILEVA: Uh, kaj vendar govoriš? — Še nikdar nisem imela takšne kot je tvoja. To je res največja, kar jih imam; a vse so tako lepo oblečene, vse so enake...

ZORICA: Poglej, kakšne lepe plave laske ima; moja jih nima. In ta klobuček, moja pa ima samo ruto.

MILEVA: Srčkana je. (*Proseče.*) Posodi mi jo!...

ZORICA (*pritisne svojo punčko k sebi in pokaže Milevi hrbet*): Ne, ne dam je!

MILEVA: Za nekaj dni, no...

ZORICA (*žalostna*): Dolgčas mi bo po njej...

MILEVA (*še bolj proseče*): No, Zorica!...

ZORICA (*premišljuje; končno se počasi obrne k Milevi in reče ne preveč veselo*): Ná, tu jo imaš. — A samo za dva dni!... (*Po- ljubi punčko in jo izroči Milevi.*)

MILEVA (*vzame vsa vesela Zoričino punčko*): Pa za dva dni. Ti pa vzemi mojo! (*Ji izroči svojo punčko in se z Zoričino veselo zavrti.*) Ti punčka ti, moja mala!

ZORICA (*je sprejela Milevino punčko nekako s strahom. Ne upa si je prav trdno prijeti. Je ne pritiska k sebi, temveč jo drži varno proč od sebe*).

ČETRTI PRIZOR.

Mileva, Zorica, Vladko in Janko.

VLADKO (*pridrvi veselo s škatlo v roki iz obednice*): Mileva, atek je dovolil, atek je dovolil! Še vesel je bil!

MILEVA (*veselo*): Jaz imam pa Zorino punčko!

JANKO (*ki je prišel za Vladkom s strojem v roki*): Res, Zorica? Ti pa Milevino?

ZORA (*s tihim občudovanjem*): Ali ni lepa? (*Si jo končno upa počasi in rahlo vzeti v naročje.*)

JANKO: Lepa!... Pojdiva jo hitro materi pokazat! In moj stroj tudi!

PETI PRIZOR.

Mileva in Vladko.

VLADKO: Ahá! (*Zapoje.*) Zdaj se bomo pa igraalii...! (*Sede za mizo in postavlja živalce. Prepeva.*) Igraaalii... Pridi konjiiček, pridi kozliiček! Pa še prašiiiček!... (*Momljajoč prepeva in žvižga.*)

MILEVA (*hodi po sobi in ziblje punčko v naročju ter prepeva*): Punčka moja — punčka... Punčka moja!... (*Jo s kazalcem požgečka pod bradico.*) Búuuc! Buúuc! Hahahaha! Glej, kako se smejkča!... Ti, ti, ti, ti!...

(*Vse, kar Vladko in Mileva v tem prizoru počenjata, se vrši i s t o - č a s n o.* — *Med zadnjimi besedami pada počasi zastor.*)

(*Druga slika sledi.*)

Cicibrodovi

RAZVAJENE

 SO SE KMALU NAVELIČALE TUDI . REKLE SO OČETU : „TO GRE POČASI KAKOR ! HOČEMO !“ IN JIM JE KUPIL . ALI ŽE PO PRVI VOŽNJI NAD

JE MATI ZAPODILA TUDI TE . VSAKE JEDI
 SO SE NAVELIČALE. SAMO PEČENE SO
 HOTELE JESTI. KO PA SO JIM SPEKLI, SO REKLE:
 „NAŠ NE ZNA NIČ!“ IN SO MORALI POISKATI DRU-
 GEGA . TA JIM JE JUHO IZ SAMIH MALIH
~~pepi~~ KRALJIČKOV. TUDI TEGA SO SE NAVELIČALE. IN
 NAZADNJE SE NISO PUSTILE VEČ NE NE
 UMIVATI IN SO JEDLE LE BEDRČKA MLADIH IN
 GRIZLE . TUDI IGRAČ NISO MARALE. OČE JIM
 JE KUPIL LEPO . REKLE SO: „NE MARAMO!“ IN
 SO VRGLE SKOZI . KUPIL JIM JE —
 RAZBILE SO GA; KUPIL JE — NISO POSLUŠALE;
 PRINESEL JE ŽIVO — PUSTILE SO, DA JE ZBE-
 ŽALA V LUKNJO PRI . NAVELIČAL SE JE IN
 DEJAL: „TO PA NI PRAVI!“ ALI GA MATI POTOLAŽI:
 SAJ IMAMO , SMO BOGATI IN NAJINE SO
 PLEMENITE .

(Se nadaljuje).

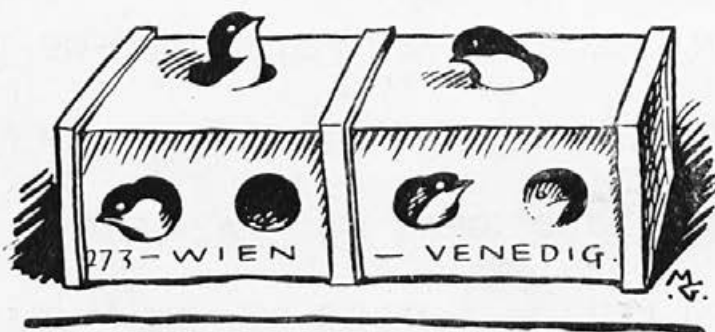

STONE GASPARI:

REVICE.

(Ilustriral M. Gaspari.)

Pri nas imamo prijatelje blizu Dunaja. Letos so bili z nami v Dalmaciji na počitnicah. Ela hodi v IV. razred, Teodor pa že v res alko. Govorita samo nemško. Ali sta prav dobra prijatelja z našo Malko. Malka zna že: Guten Tag! Vse drugo je pozabila. Ona dva sta se tudi nekaj slovenskega naučila. Koliko že znata, ne vem. Trikrat sta pisala Malki z Dunaja. Zmerom sta pisala prav veselo. Ko je mama

prestavljala nemške besede na slovensko, se je Malka smejala. Na koncu pisma sta zapisala: Lebi bostrau! Malka, ki ji pomaga mama, pa je odpisala prav: Besten Dank!

Poslednje pismo, ki ga je mama Malki povedala, pa ni bilo veselo. Tole sta pisala:

»Pri nas je bilo zdaj zelo mrzlo. Še nikoli ni bilo tako! Ko sva predvčerajšnjim z Elo vstala, sva našla pod našim kapom pet ptičk lastovičk. Stisnjene so bile, kakor bi jih kdo zmečkal. Oči so imele zaprte, nožice iztegnjene, kljunčke malo odprte, kakor bi pred smrtjo še začivkale. Tako so se nama zasmilila ta revna trupelca! »Lastovičke!« jih je klicala sestra, ko jih je grela med dlanmi in puhala gorko vanje. Mislila je, da jih bo priklicala, da bodo odprle oči in jo pogledale. Kako bi jo neki pogledale? »Joj, revice! Ti, grdi mraz, le čakaj!« Nič ni več pomagalo. Popoldne jih je Ela zagrebla. Potem se je pa doma jokala...

Pripovedovali smo si v šoli o lastovkah. Nekateri so jih ogreli in prinesli še žive s seboj. Zvedeli smo, da je ta mraz pomoril več tisoč ubogih ptičk. In še nekaj je povedal gospod učitelj! Dejal je, da na Dunaju zbirajo vse fiste lastovičke, ki jih ni mraz pokončal. Pravil je, da jih bodo z aeroplanom prepeljali v Italijo, res jih bodo! Naš razred je danes naredil zabojček z luknjicami. Zdaj imamo ptičke še mnogo

rajši. Tako so drobčkane kakor igračke. V zabojčku čakajo in svrče potihoma. Jutri jih bomo nesli na Dunaj. Potem pojdejo z aeroplanom v Italijo in nato frrrr čez morje. To bodo vesele!

Naša lastovka, ki je gnezdila v drvarnici, je že prej odletela. Bog ve, kaj se je z njo zgodilo? Najbrž se ne bo več vrnila. Sporočil Ti bom spomladi. Zares! Ali pri Vas tudi katera gnezdi? Kako ji praviš? Naši pravimo: Ciciri!»

Ko je mama povedala to pismo, je Malka pogledala skozi okno: »Bog daj, da bi se Ciciri srečno vrnila!«

ANICA ČERNEJEVA:

NAŠA MUCA.

Naša muca,
muca mala,
je pa mamica
postala.

Mlade mucke
je dobila
na podstrežje
jih je skrila.

Tu jih čuva
in neguje,
da še miške
več ne čuje.

Včasih jih
v obisk pripelje
in zamijavka
svoje želje:

„Mijav, mijav — deca
moja veka —
mama nima
dosti mleka.

Če ga bo pri nas
dobila,
štiri mucke
bo vzgojila.

Štiri mucke —
konec miši,
pa bo red in
mir pri hiši!

E. Deržaj: Miklavž prihaja.

Mladina piše.

N A Š T A C I !

Naš Taci je bil prav majhen in prijazen kužek. Zato smo ga imeli radi. Mamo je imel najrajši, čeprav so ga včasih malo udarili in spodili iz kuhinje. Večkrat je šel v gozd z menoj ali z bratom. Nekega dne smo šli po drva. »Taci« je bil tudi z nami. Drv smo imeli že skoraj dovolj. Ko je moj brat nakladal drva na voziček, sem jaz skakal po jarku. Kar naenkrat zagledam Tacita ležati na tleh. Dvignili smo ga. Tresel se je po vsem životu. Ker pa je bil v jarku studenec, smo mu dali piti vode. Začel je cmakljati, ali je kmalu poginil. Vzrok smrti je bil gotovo strup, ki je bil namenjen lisici ali pa drugi divjačini. Naložili smo ga na voziček in peljali domov. Pokopali smo ga v jarku blizu naše hiše. Pri pogrebu je bilo precej otrok. Novakov Filip je naredil majhen križec z napisom: Tukaj počiva Lampetov Tacek!

Prosim, priobčite ta moj spis, ker sem imel Tacita tako rad.

Lampe Jernej na Črnučah.

MOJE POTOVANJE IZ AMERIKE.

Ko sem bila stara štiri leta, smo se peljali jaz, mama in atek z velikim parnikom iz Amerike. Vreme je bilo toplo in zato je bila tudi vožnja jako ugodna.

Nekega dne, ko smo bili na krovu ladje, se je nenadoma parnik nagnil in že sem se kobacala proti koncu ladje. Toda v zadnjem trenutku me je zgrabil atek in rešil, mogoče tudi smrti. Samo nekoliko trenutkov in požrli bi me bili morski valovi.

Neki gospod je padel s krova v morje. Hitro so spustili mornarji lestve in še so ga rešili.

Videla sem tudi morskega psa. Presmetaval se je po vodi, a mi smo mu

mahali z robci. Kadar je zvonilo, smo vedeli, da je čas jesti. Jedilnica je bila velika. Gospod, kateri je delil pecivo in pomaranče, mi je vedno dal več kakor pa drugim. Ker sem se vedno smejala, me je imel rad. Nekoč je pri delitvi pomaranč šel nalašč kar mimo mene. Toda vrnil se je nazaj in mi dal mesto ene pomaranče kar tri. Štirinajst dni je trajalo moje potovanje po morju.

Najbolj vesel je bil tisti dan, ko se nam je prikazala zemlja. Še sedaj mi done v ušesa veseli klici sopotnikov: »Zemlja, zemlja!« Videli smo tudi, kako je ognjenik Vezuv bruhal lavo. V pristanišču smo še kupili razne slike ognjenika. Lepo je bilo moje potovanje, pa tudi zanimivo.

To je moj prvi slovenski spis.

Danica Žagmešter,

uč. III. b raz. os. šol. v Dobovi.

D R A G I !

1. julija t. l. je bila pri nas strašna toča. Ne pretiravava, da je bila debelejša kot kurje jajce. Najbolj so bili prizadeti v Lopatniku in Lipju. Ljudje so čisto obupani. Koruza je bila tako lepa, da smo se je vsi veselili, pa jo je toča čisto potolkla. Drevje je poškodovalo za več let, tako da imamo letos ponekod prav malo sadja. Šola je morala biti, na novo pokrita. Streho nam je vso razbilo. Na pobudo sreskega načelnika v Slovenjgradu so začeli po slovenjgraškem srezu zbirati denar in žito za tiste ljudi, kateri so bili prizadeti. Šentandražani so nam dali 630 kg žita in 215 Din. Da bi le bili vsi tako usmiljeni kot so oni. Bog nas obvaruj nadaljnje take nesreče.

Vinder Fanika in Levč Justina,
III. r., Št. Janž pri Velenju.

DVE LEPI KNJIGI.

Za Miklavža izda Mladinska matica dve knjigi, in sicer Ribičičevo knjigo »Mihec in Jakec«, ki je primerna za otroke od 6. do 9. leta, in Lovrenčičevo »Tiho življenje«, ki je primerna za otroke od 9. do 14. leta.

Hočeš tako knjigo, ki je ne boš mogel odložiti, preden je ne prečitaš do konca?

Hočeš knjigo, ki jo boš tudi pozneje neštetokrat z veseljem prebiral?

Hočeš knjigo, ob kateri se boš igraje učil in obenem veselo zabaval?

Hočeš knjigo, ki je natrpna s slikicami? Naroči »Mihca in Jakca« in boš zadovoljen! Knjiga ima 20 veselih poglavij in 1200 slikic M. Gasparija.

Zanimaš se za legende?

Rad bi čital knjigo najlepših naših legend? Rad bi imel knjigo, kjer je jezik mehak in slog blesteč?

Rad bi imel lepo knjigo, ki jo je okusno ilustriral B. Jakac?

Naroči »Tiho življenje« in boš zadovoljen!

Cena obeh knjig je enaka. Kartonirani izvodi so po 12 Din, v polplatno vezani po 18 Din, v platno vezani po 24 Din, v platno na finejšem papirju po 27 Din.

Naročila sprejema: Mladinska matica v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/L

Mladina! **RADIO AMATERSTVO**
nudi pouk in zabavo. Ako si želiš
nabaviti ali celo sam sestaviti
radio aparat, obrni se po nasvet na

SPECIALNO RADIO TRGOVINO
RADIOVAL NASL. JUGOŠPORT
LJUBLJANA, DALMATINOVA ULICA ŠT. 13
Pri nas dobite tudi vankovratne sportne predmete

ZA MIKLAVŽA

zelo prikladna darila nudi tvrdka

A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

ČEVLJE

najboljšega domačega izdelka
in odličnih inozemskih tvrdk
kupite najugodnejše v trgovini

A. ŽIBERT
LJUBLJANA

PREŠERNOVA ULICA

Sveže najfinejše norveško
RIBJE OLJE
iz lekarne dr. G. PICCOLI-ja v Ljubljani
se priporoča bledim in slabotnim osebam

OBLAČILNICA ZA SLOVENIJO

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA ŠT. 7
priporoča svojo bogato zalogo manufakturnega
blaga po nizkih cenah in ugodnih plačilnih pogojih

MLADINI PRIPOROČAMO NASTOPNE KNJIGE PO ZNIŽANIH CENAH:

- Anatole le Braz-F. B.: Islandska velika noč in druge povesti. Vez. 24 Din.
- Baukart: Marko Senjanin, slovenski Robinzon. Broš. 8 Din, vez. 12 Din.
- De Amicis-Miklavčič: Srce. Vez. 54 Din.
- Dimnik: Kralj Peter I. Vez. 18 Din.
- Dimnik: Kralj Aleksander I. Vez. 30 Din.
- Erjavec: Afriške narodne pripovedke. Vez. 20 Din.
- Erjavec: Kitajske narodne pripovedke. Vez. 20 Din.
- Erjavec: Srbske narodne pripovedke. Vez. 22 Din.
- Erjavec-Flere: Fran Erjavec, izbrani spisi za mladino. Vez. 40 Din.
- Erjavec-Flere: Fran Levstik, izbrani spisi za mladino. Broš. 18 Din, vezano 26 Din.
- Erjavec-Flere: Matija Valjavec, izbrani spisi za mladino. Vez. 36 Din.
- Erjavec-Flere: Josip Stritar, izbrani spisi za mladino. Vez. 46 Din.
- Erjavec-Flere: Simon Jenko, izbrani spisi za mladino. Vez. 28 Din.
- Erjavec-Flere: A. M. Slomšek, izbrani spisi za mladino. Vez. 40 Din.
- Erjavec-Flere: J. Kersnik, izbrani spisi za mladino. Vez. 46 Din.
- Erjavec-Flere: Starejše pesnice in pisateljice, izbrani spisi za mladino. Vez. 60 Din.
- Ewald-Holeček: Mati narava pripoveduje. Vez. 26 Din.
- Ewald-Holeček: Tiho jezero in druge povesti. Vez. 26 Din.
- Flere: Babica pripoveduje. Vez. 10 Din.
- Flere: Slike iz živalstva. Vez. 24 Din.
- Flere: Pripovedne slovenske narodne pesmi. Vez. 24 Din.
- Gangl: Zbrani spisi. II., V. in VI. zvezek, vez. à 10 Din, eleg. vez. à 12 Din; VII. zv., vez. 18 Din, eleg. vez. 20 Din.
- Gaspari-Košir: Sijaj, sijaj, solnčecel. Vez. 8 Din.
- Gaspari: Divji mož. Koroška pravljica. broš. 12 Din.
- Karafiat-Bradač: Kresničice. Vez. 18 Din.
- Komanova: Narodne pravljice in legende. Vez. 16 Din.
- Korban: Vitomilova železnica. Vezano 14 Din.
- Korban: Iz mojih temnih dni. Vezano 28 Din.
- Kosem: Ej prijateljčki. Vez. 14 Din.
- Krasnohorska-Podkrajšek: Pripovedka o vetru. Vez. 20 Din.
- Lah: Češke pravljice. Vez. 12 Din.
- Lovšin: Veseli pastirčki. Broš. 10 Din, vez. 12 Din.
- Lovšin: Desetnik in sirotica. Broš. 20 Din, vez. 22 Din.
- Meško: Našim mladim. Vez. 15 Din.
- Möderdorfer: Narodne pripovedke iz Mežlške doline. Vez. 24 Din.
- Račič: Belokranjske otroške pesmi. Vez. 8 Din.
- Rapè: Mladini. IV., VI. in VII. zvezek vez. à 12 Din; VIII. zvezek, vez. 15 Din.
- Rapè: Tisoč in ena noč. Vez. 28 Din.
- Riha-Přibil: Povest o svatbi kralja Jana. Vez. 16 Din.
- Robida: Da ste mi zdravi, dragi otroci! Broš. 3 Din.
- Swift-Flere: Guliverjeva potovanja. Vez. 42 Din.
- Šilih: Nekoč je bilo jezero. Vez. 24 Din.
- Tille-Přibil: V kraljestvu sanj. Broš. 6 Din.
- Trošt: Moja setev. I. in II. zvezek, vezano à 10 Din.
- Waštetova: Mejaši, povest iz davnih dni. Vez. 24 Din.
- Zbašnik: Drobne pesmi. Vez. 8 Din.

VSE TE KNJIGE KAKOR TUDI KNJIGE DRUGIH ZALOŽB, VSE
ŠOLSKE IN PISARNIŠKE POTREBŠČINE SE DOBE V

KNJIGARNI UČITELJSKE TISKARNE

V LJUBLJANI, FRANČIŠKANSKA ULICA 6

TELEFON ŠTEV. 33-97